

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. ลักษณะของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร
3. ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนและสถานประกอบการ
4. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ความหมายของการอาชีวศึกษา คำว่า “การอาชีวศึกษา” (Vocational Education) จะมีความหมายกว้างขวางมาก ดังที่ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า “การอาชีวศึกษา” ไว้หลากหลายต่างเป็นแนวคิดที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน ดังเช่น กู๊ด (Good, 1973, p. 645) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาไว้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มีระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเลือกงานอาชีพในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะ หรือเป็นการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูงขึ้นรวมทั้งการศึกษาคำ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจ และคหกรรม

จะเห็นได้ว่าการอาชีวศึกษา เป็นการฝึกฝนและศึกษาเพื่ออาชีพนั้นคือ จัดให้มีสมรรถนะในการเข้าสู่อาชีพ ก้าวหน้าในอาชีพและปฏิบัติงานให้ทันต่อการลสมัยและสภาพที่เป็นจริง การอาชีวศึกษาจึงเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง เป็นการให้อาชีพทุกรูปแบบแก่ประชาชน ทั้งที่อยู่ในวัยเรียนให้มีอาชีพออกไปทำมาหากินเป็นกำลังแรงงาน ซึ่งก่อคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติตามสภาวะที่เศรษฐกิจหรือสังคมต้องการ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 22 สิงหาคม พ.ศ. 2543

“การอาชีวศึกษา” หมายความว่า กระบวนการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากความหมายของอาชีวศึกษาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษา ด้านวิชาชีพ ในสาขาต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ มีเจตคติที่ดี สามารถทำให้ประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ

การพัฒนาอาชีวศึกษาในระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2504-2544) การศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพและความสามารถที่ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ดี และการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับ สภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม จะสามารถสร้างสรรค์ ความสมดุล ของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การอาชีวศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของชาติ ที่ผลิตกำลังคนในระดับกลางเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น การอาชีวศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการพัฒนาการศึกษาของชาติ นับตั้งแต่ มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ใน พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา การอาชีวศึกษาจึงได้มีการพัฒนาอย่างมีระบบแบบแผนมาโดยตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2544)

การพัฒนาอาชีวศึกษา ได้ยึดถือแผนและนโยบายการอาชีวศึกษาที่กำหนดในแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาด้านอาชีพตั้งแต่ ระยะที่ 1 ถึง ระยะที่ 6 ดังนี้

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2509) ได้มีการกำหนดนโยบาย การอาชีวศึกษาไว้ว่า “ขยายและปรับปรุงมาตรฐานการอาชีวศึกษาให้เหมาะสมตามความต้องการ ทางเศรษฐกิจของประเทศ พร้อมทั้งจะเน้นการผลิตครูอาชีวศึกษา เพื่อให้มีเพียงพอและทันต่อการขยายตัว ด้านการอาชีวศึกษาด้วย” ด้วยเหตุนี้ในช่วงแผนพัฒนาอาชีวศึกษา ในระยะที่ 1 จะมีโครงการปรับปรุง และขยายการอาชีวศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อผลิตกำลังคนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนในระดับช่างเทคนิคให้มากขึ้นทั้งนี้เพราะว่าในขณะนั้นประเทศไทย ขาดผู้มีความรู้ระดับกลาง เช่น ช่างเทคนิคเป็นจำนวนมาก

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2514) สืบเนื่องจากแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนกำลังคนในระดับกลาง คือ ช่างเทคนิค จำนวนมาก ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 จึงได้เน้นถึงความจำเป็นที่ต้องวางแผน กำลังคนโดยมีแนวการผลิตกำลังคนในสาขาต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความรู้เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น จึงมีการกำหนดนโยบายอาชีวศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติไว้ว่า “เน้นการผลิตกำลังคนในระดับกลางทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการ ทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีนโยบายจัดระบบมัธยมศึกษาให้สนองความต้องการด้านอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การเตรียมคนที่มีความรู้ ความชำนาญในระดับกลางให้เพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ”

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519) เมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการ โครงการใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น โครงการพัฒนาชลประทาน โครงการพัฒนาคมนาคม โครงการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องการกำลังคนด้านช่างฝีมือ ช่างเทคนิคและในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ ก็ยังขาดแคลนช่างฝีมือ ช่างเทคนิคที่จะสนองกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอาชีวศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนในระดับกลาง ประเภทช่างฝีมือ และช่างเทคนิค เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพและได้กำหนดนโยบายด้านอาชีวศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 ประการ คือ

1. ปรับปรุงและขยายโรงเรียนอาชีวศึกษาตอนปลาย เพื่อสนองความต้องการกำลังคนในระดับกลางของประเทศ และเน้นการศึกษาสาขาเกษตรกรรมเป็นพิเศษ
2. ลดการอาชีวศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดโครงการให้สอดคล้องกับมัธยมศึกษาตอนต้นในสายสามัญ
3. หาทางสนับสนุนอาชีพครูอาชีวศึกษา และส่งเสริมสวัสดิการครูอาชีวศึกษา ประเภทหลักสูตรระยะสั้น เพื่อใช้สถานที่ และเครื่องมือที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2524) ได้กำหนดนโยบายการอาชีวศึกษาไว้ดังนี้ เน้นการปรับปรุงเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรที่มีลักษณะจบในตัวเอง จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแบบไม่แยกสาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพเหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล ขยายปริมาณและปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ตามสภาพท้องถิ่น โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่เสมอภาคกัน มีการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ มีความสามารถประกอบอาชีพได้

ในช่วงระยะของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2520 และเพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้โดยตรง นอกจากนี้ กรมอาชีวศึกษายังได้ปรับปรุงและกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ให้มีความใกล้เคียงกันทั้งทางด้านอาคารสถานที่ ครู-อาจารย์ เครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอน

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) ในช่วงของแผนนี้ นโยบายการอาชีวศึกษา มีการกำหนดอย่างชัดเจนในการพัฒนาทางด้านปริมาณและคุณภาพ

ด้านปริมาณ สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา มากขึ้น โดยเน้นเฉพาะประเภทวิชาที่สนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพ อิสระ ส่วนประเภทวิชาที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น พาณิชยกรรม หรือบริหารธุรกิจ จะมุ่งให้มีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น

ด้านคุณภาพ ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทุกประเภทวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานมากขึ้น โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และให้สถานประกอบการภาคเอกชน เป็นสถานที่ฝึกงานอาชีพของนักเรียน - นักศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังให้ความสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนา ครู-อาจารย์ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นในช่วง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 ได้เกิดผลกระทบจากการขยายปริมาณ การผลิตกำลังคน มากเกินความต้องการจนทำให้เกิดภาวะการว่างงานในอัตราสูง โดยเฉพาะกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ในบางสาขา ในขณะเดียวกัน การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาบางสาขายังขาดแคลน ดังนั้น จึงพยายามชะลอการผลิตกำลังคนบางสาขาที่เกินความต้องการและการขยายการผลิตในบางสาขา ที่ขาดแคลน

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ของการพัฒนาไว้ว่า “เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในระดับกลาง ระดับสูง ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ”

เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 กรมอาชีวศึกษาจึงได้กำหนดแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา ฉบับที่ 6 โดยได้กำหนดนโยบายการบริหาร อาชีวศึกษาไว้ 13 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. ขยายการศึกษาทางด้านวิชาชีพและการบริการฝึกอาชีพให้กว้างขวางสอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. เร่งรัดพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการที่ครบวงจร
3. ปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของหลักสูตรและปัจจัยการอาชีวศึกษาทั้งในด้านสื่อ การเรียนการสอน ครุภัณฑ์ เครื่องจักร เครื่องมือ และอาคารสถานที่
4. ส่งเสริม พัฒนา คุณภาพผู้บริหาร ครูประจำการทั้งในด้านจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยี
5. ปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างหลักสูตรในและ นอกกระบบโรงเรียน

6. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นศูนย์บริการวิชาชีพในชุมชน เพื่อให้บริการฝึกทักษะอาชีพ การพัฒนาแรงงานในท้องถิ่นและในชนบท ได้เต็มกำลังความสามารถ

7. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษา และกับ หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อการประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

8. สนับสนุนให้มีการกำหนด การทดสอบและการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่กรมอาชีวศึกษารับผิดชอบ

9. ขยายบทบาทความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชนอย่างมีระบบโดยมีกฎหมายรับรอง

10. ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติ นิสัยในการทำงาน และบุคลิกภาพ อันพึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาอาชีพให้แก่นักเรียน - นักศึกษา

11. สนับสนุนการพัฒนาสุขภาพ สวัสดิภาพและพละนาถัยของนักเรียน-นักศึกษา ตลอดจนการศาสนา และศิลปวัฒนธรรม

12. เร่งรัดพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการบริหารการตรวจการรายงาน และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ

13. สนับสนุนการวิเคราะห์วิจัยการติดตามประเมินผล การมืงงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา และการจัดระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผน และการพัฒนางาน

นโยบายที่ได้กำหนดไว้ 13 ข้อข้างต้น กรมอาชีวศึกษาวิชาชีพไปยังภูมิภาคต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ด้านคุณภาพ มีการปรับทิศทางของหลักสูตรการเรียนการสอนแต่ละประเภทวิชาให้ทัน กับความต้องการของตลาดแรงงานด้านการนำเทคโนโลยีเครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัย เข้ามาเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนการสอน พัฒนากุศลการของกรมอาชีวศึกษา ได้แก่ ครู-อาจารย์ บุคลากร ทางการศึกษาและผู้บริหาร ด้านการส่งเสริมการศึกษาอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและ ให้มีความรู้ ความสามารถเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร ขยายบทบาท ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งในรูปแบบของโรงเรียน โรงงาน คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ ความร่วมมือกับ ภาคเอกชนเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตร ปรับปรุงหลักสูตรเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรในและนอกระบบ ได้แก่ โครงการอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบทโครงการ อาชีวศึกษา พัฒนา มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพจริยธรรม ค่านิยมที่ดีในการประกอบอาชีพ มีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งการสนับสนุนการวิเคราะห์วิจัย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) กรมอาชีวศึกษา มีกิจกรรมหลักในการพัฒนาคน การเตรียมการดำเนินงานซึ่งจำเป็นต้องศึกษาแนวโน้มด้านความต้องการ

กำลังคน สำหรับการพัฒนาประเทศเป็นหลัก โดยได้ศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) ทางคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาถึงการพัฒนาระบบทุนมนุษย์ และสังคมของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบทุนและสังคมแห่งชาติเป็นแหล่งข้อมูล ในการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ นโยบายและมาตรการ ในแผนพัฒนาอาชีวศึกษา ฉบับที่ 7 ของกรมอาชีวศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) คือ เน้นการผลิตกำลังคน ในสาขาวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีการตอบสนองนโยบายในการผลิตบุคลากรในสาขาวิชา พณิชยการและสาขาช่างอุตสาหกรรม ทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549) มุ่งเน้นพัฒนา “คน” เป็นสำคัญ กล่าวคือ ให้ทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของคนไทยอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพของคนจะประสบ ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของกระบวนการที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เห็นความสำคัญจึงเข้ามามีบทบาท ในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเอกชน และการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบกับ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีส่วนผลักดันให้มีการเลือกสาขาวิชาเรียนตามความสามารถ ค่านิยม ความถนัดและความสนใจ ในการเลือกสาขาวิชาเรียนทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณาทักษะ ทางด้านอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ทางด้านอาชีพเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนทันกับความก้าวหน้าของโลก ไร้พรมแดนของการสื่อสาร (สุพรรณิกา ทิพพศรี, 2547, หน้า 2)

วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สามารถผลิตกำลังคน ได้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการบริการ โดยเน้น การให้ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังนิสัยในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข พร้อมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัย การบริการวิชาชีพชุมชน การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่มี หน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ และกำลังคนด้านวิชาชีพ เข้าสู่ตลาดแรงงาน และจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

หลักสูตรที่เปิดสอนมีดังนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาต่อ 3 ปีเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามประเภทวิชาที่เรียน
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และผู้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อ 2 ปีเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามประเภทวิชาที่เรียน
3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อ 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษา จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ตามประเภทวิชาที่เรียน ซึ่งในปีการศึกษา 2540 กรมอาชีวศึกษาได้รับนักศึกษาในระดับนี้เป็นปีการศึกษาสุดท้าย
4. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เข้าศึกษาต่อ 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร ครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) มีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่าปริญญาตรี
5. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพช่างฝีมือ (ปชม.) หลักสูตร 1 ปี เปิดสอนในวิทยาลัยสังกัดกองการศึกษาอาชีพ รับสมัครสอบคัดเลือกจากนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพช่างฝีมือ (ปชม.)
6. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพระยาศน์ 225 ชั่วโมง เปิดสอนในวิทยาลัย สังกัดกองการศึกษาอาชีพ รับผู้ที่จบการศึกษาดังแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ไม่มีการสอบคัดเลือก นักเรียนที่เรียนครบ 225 ชั่วโมง เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพพระยาศน์ 225 ชั่วโมง
7. หลักสูตรประกาศนียบัตรระยะสั้น (หลักสูตรหลากหลาย) เปิดสอนในวิทยาลัย สังกัดกองการศึกษาอาชีพ กองวิทยาลัยเทคนิค และกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยมีระยะเวลาของหลักสูตรตั้งแต่ 6-225 ชั่วโมง สำหรับสาขาวิชา และระยะเวลาเปิดสอนแตกต่างกันไปตามความสนใจและความต้องการของท้องถิ่น
8. หลักสูตรเสริมวิชาชีพมัธยม เปิดสอนในวิทยาลัยสังกัดกองการศึกษาอาชีพ สำหรับนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ซึ่งเลือกเรียนวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
9. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทวิภาคี (ปวช.ทวิภาคี) หลักสูตร 3 ปี ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันคัดเลือกผู้จบ ม.3 ทำสัญญาเข้าเรียนโดยเรียนวิชาชีพพื้นฐาน และทฤษฎีในสถานศึกษาและฝึกภาคปฏิบัติทั้งหลักสูตรในสถานประกอบการ โดยได้รับค่าตอบแทนระหว่างฝึก เมื่อสำเร็จแล้วได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพทวิภาคี (ปวช. ทวิภาคี)
10. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (พิเศษ) ตามโครงการอาชีวศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท เปิดสอนในวิทยาลัยสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม โดยรับผู้สำเร็จระดับประถมศึกษาขึ้นไปนักศึกษาที่จบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (พิเศษ)

11. หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น วิทยาลัยเกษตรกรรมเป็นผู้ดำเนินการ โดยรับเกษตรกรในท้องถิ่น เข้าฝึกอบรมวิชาชีพทางด้านเกษตรกรรมระยะสั้น เนื้อหาในหลักสูตร และระยะเวลา การฝึกอบรมจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

12. หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่ ดำเนินการโดยวิทยาลัยเกษตรกรรม ฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ วิชาชีพที่ฝึกอบรมขึ้นอยู่กับสภาพของท้องถิ่น และความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระยะเวลาอบรมประมาณ 3 วัน

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาดังกล่าวมาแล้วเป็นระบบการจัดอาชีวศึกษา (กรมอาชีวศึกษา, 2545) ซึ่งแสดงไว้ดังภาพที่ 2

ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา		อุดมศึกษา
หลักสูตร ป.6 []	มัธยมศึกษาตอนต้น > [1] – [2] – [3]	มัธยมศึกษาตอนปลาย > [1] – [2] – [3] ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) > [1] – [2] – [3]	ประกาศนียบัตรวิชาเทคนิค (ปวท.) > [1] – [2] ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) > [1] – [2] ประกาศนียบัตรครูเทคนิค ชั้นสูง (ปทส.) > [1] – [2]
หลักสูตรพิเศษ	 หลักสูตรอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาคะงานในชนบทและ ปวช. หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ (ปชม.) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหลากหลาย หลักสูตรวิชาชีพแกนมัธยม หลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกรรมระยะสั้นและเคลื่อนที่		

ภาพที่ 2 ระบบการจัดอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา

หลักสูตรและความหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระดับใด สิ่งที่จะทำให้บรรลุความสำเร็จทางการศึกษานั้นจะต้องมีความมุ่งหมายของการศึกษา

หลักสูตรและความหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระดับใด สิ่งที่จะทำให้บรรลุความสำเร็จทางการศึกษานั้นจะต้องมีความมุ่งหมายของการศึกษาที่แน่นอน ชัดเจน ความมุ่งหมายของการศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการประเมินผลได้อย่างหนึ่งว่า การศึกษานั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร และเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำการศึกษาให้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายได้ก็คือ หลักสูตร หลักสูตรมีความหมายกว้างขวางมากนัก การศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973, p. 58) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ระบบของกลุ่มรายวิชาหรือลำดับรายวิชาหรือลำดับรายวิชาที่ต้องการเรียน เพื่อให้สำเร็จการศึกษา หรือได้รับประกาศนียบัตร ในวิชาเอกที่ศึกษา
2. หลักสูตร คือ โครงการทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาวิชา หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนพิเศษ ซึ่งโรงเรียนได้จัดไว้ เพื่อให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่เพียงพอที่จะจบการศึกษาได้ หรือได้รับประกาศนียบัตรที่จะเข้าสู่วิชาชีพหรืออาชีพ
3. หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับโดยการนำของโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา

วิชย วงษ์ใหญ่ (2542, หน้า 35) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรเอาไว้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์รวมทั้งกระบวนการทั้งหมดที่จัดให้ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ (Cognitive) ทักษะ (Psychomotor) และเจตคติ (Attitude) ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สำหรับ เมธี ปิณฑานนท์ (2533, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรที่ใกล้เคียงกันว่า หลักสูตร หมายถึง ผลรวมของงานการศึกษาที่ได้วางแผนทาง และจัดขึ้นไว้อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นในระหว่างผู้เรียนกับระบบการสอนเพราะแกนกลางของหลักสูตรนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ และการเรียนรู้นั้น จำเป็นต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชา และกระบวนการต่าง ๆ ร่วมกัน

ความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการหรือเนื้อหาวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของชาติ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใด หลักสูตรจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน อาทิ ด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้อง

และเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อผลิตกำลังคน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการ
ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ มีสาขาวิชาดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สาขาวิชาการบัญชี

สาขาวิชาการตลาด

สาขาวิชาการเลขานุการ

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร

สาขาวิชาธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

สาขาวิชาธุรกิจประกันภัย

สาขาวิชาธุรกิจสถานพยาบาล

สาขาวิชาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก

สาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ

สาขาวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์

สำหรับหลักการ จุดหมายและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

พุทธศักราช 2546 มีดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1-3)

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการได้
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริง และเข้าใจชีวิต
3. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และสามารถสะสมการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้

จุดหมาย

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือ

ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ
 3. เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
 4. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กร สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ
 5. เพื่อให้มีปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพ และการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง
 6. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั่น ๆ
 7. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของ สิ่งแวดล้อม
 8. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในการผลิตและให้บริการ
 9. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตน ในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 3-6)

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียน ที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถถ่ายโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยสามารถนำรายวิชาไปจัดฝึกใน สถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

2. เวลาเรียน

2.1 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาจเปิดสอน

ภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร ประมาณ 5 สัปดาห์

2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน คาบละ 60 นาที (1 ชั่วโมง)

2.3 เวลาเรียนตามปกติ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด 2 ปี สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชา/สาขาวิชาที่กำหนด ประมาณ 3 ปี

3. หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 85 หน่วยกิตและไม่เกิน 100 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิตถือเกณฑ์ดังนี้

3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้บูรณาการเรียนการสอน กำหนด 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 40-60 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาที่นำไปฝึกงานในสถานประกอบการ กำหนดเวลาในการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.4 การฝึกอาชีพในระบบทวิภาคี ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.5 การทำโครงการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 แบ่งเป็น 3 หมวด วิชาฝึกงาน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4.1 หมวดวิชาสามัญ

4.1.1 วิชาสามัญทั่วไป เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

4.1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาชีพ

4.2 หมวดวิชาชีพ แบ่งเป็น

4.2.1 วิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาชีพสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในประเภทวิชานั้น ๆ

4.2.2 วิชาชีพสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาชีพหลักในสาขาวิชานั้น ๆ

4.2.3 วิชาชีพสาขางาน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านในงานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ

4.2.4 โครงการ

4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

4.4 ฝึกงาน

4.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตและรายวิชาของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตร ให้เป็นไปตามกำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา ส่วนรายวิชาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษาสามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือจัดตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนคาบเรียนและจำนวนหน่วยกิต ตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. โครงการ

5.1 สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการในภาคเรียนที่ 4 ไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง กำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้มีระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

6. ฝึกงาน

6.1 ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการอย่างน้อย

1 ภาคเรียน

6.2 การตัดสินผลการเรียนและให้มีระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

7. การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติ ดังนี้

7.1 พื้นฐานความรู้

สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

การเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในแต่ละสาขาวิชา

7.2 คุณสมบัติ

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 พ.ศ. 2546

8. การประเมินผลการเรียน

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 พ.ศ. 2546

9. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัย ของตนเอง การสันตนาการ และการส่งเสริมการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในการทำประโยชน์ ต่อชุมชน ทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

10. การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

10.1 ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

10.2 ได้จำนวนหน่วยกิตครบตามโครงสร้างของหลักสูตรประเภทวิชาและสาขาวิชา

10.3 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

10.4 เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผ่านการประเมินตามที่กำหนด

10.5 ประเมินผ่านมาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชา

11. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

11.1 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง และยกเลิกประเภทวิชาและสาขาวิชา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

11.2 ให้อธิบดีกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติม และได้ทำการเปลี่ยนแปลงสาขางาน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

11.3 ให้สถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจพัฒนา เพิ่มเติมรายวิชา ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยต้องรายงานให้ต้นสังกัดทราบ

โดยสรุป หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน สามารถศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และ สถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เจตคติที่ดี เกิดความภูมิใจ มั่นใจ ในวิชาช่างเทคนิคพัฒนาฝีมือ จรรยา ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มนุษยสัมพันธ์ดี สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ตระหนักถึงความสำคัญและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เลื่อมใสในระบอบ ประชาธิปไตย

การพัฒนาและการจัดการศึกษาเอกชน

การศึกษาเอกชน เป็นกิจกรรมการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งบุคคล ทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน ซึ่งจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม จากการศึกษาความเป็นมาของการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2538, หน้า 120) ได้กล่าวสรุปว่า การศึกษาเอกชนนั้น เริ่มจัดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นการศึกษาแบบธรรมดาสืบไม่มีแบบแผนแน่นอน สถานศึกษา คือ บ้าน วัด และวัง ต่อมาในสมัยอยุธยา การศึกษาเอกชน ได้จัดกันอย่างกว้างขวางโดยคณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศส ได้จัดตั้งโรงเรียนสามเณรขึ้นได้รับความนิยมมาก จนกระทั่งสมัยกรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก็เริ่มซบเซาลง และเริ่มฟื้นฟูอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีมิชชันนารีอเมริกันได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเป็นการบุกเบิกจัดตั้งโรงเรียนแบบสมัยใหม่ขึ้น และเรียกว่า โรงเรียนราษฎร์ จนถึง พ.ศ. 2461 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ออกมาบังคับใช้เป็นครั้งแรกมีจุดประสงค์เพื่อจะตรวจนิเทศโรงเรียนเอกชนทั่วราชอาณาจักรเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบโรงเรียนเอกชน ทำให้มีการจัดการโรงเรียนเอกชนในประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีหลักการและมีกฎเกณฑ์รัดกุม จนถึงปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดตั้งกองโรงเรียนราษฎร์ขึ้น ต่อมาคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเดิมที่ควบคุมให้โรงเรียนเอกชนดำเนินการไปตามระเบียบของทางราชการมาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุน โรงเรียนเอกชนได้พัฒนาตนเอง พร้อมทั้งจะก้าวเข้าสู่ความมีมาตรฐานการศึกษาเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการศึกษาเอกชน

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 102 วันที่ 24 กันยายน 2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2538, หน้า 43) ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บริหารราชการทั่วไปของสำนักงาน
2. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน
3. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกระทรวงเพื่อประกอบการพิจารณา

กำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาเอกชน จัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงานของสำนักงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งกำกับเร่งรัดติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัด และดำเนินการเกี่ยวกับงานสถิติและประเมินผล

4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และดูแล โรงเรียนเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งได้แก่ สถานศึกษาหรือสถานที่ ที่บุคคลจัดการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกพลัดรวมกันเกิน 7 คนขึ้นไป โดยผู้ขอรับ ใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอาจจะเป็นบุคคลทั่วไป หรือนิติบุคคล (บริษัทจำกัด หรือ ห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม หรือ สหกรณ์) ก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้แบ่งโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับ อนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับ อนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลผู้ยากไร้ หรือ ผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

รูปแบบและประเภทการจัดการศึกษาที่สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท

1.1 ประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในระดับการศึกษา ต่าง ๆ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจาก กระทรวงศึกษาธิการ

2. รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาแบ่งออกได้ 7 ประเภท ประกอบด้วย

2.1 ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนอกโรงเรียน

2.2 ประเภทเฉพาะกาล เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยมีกำหนดเวลาการศึกษาเป็น ครั้งคราว

2.3 ประเภทสอนศาสนา เป็นการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนาซิกข์ และโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

2.4 ประเภทส่งคำสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีส่งคำสอนให้แก่ผู้เรียน

2.5 ประเภททวดวิชา เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียนในวิชาบางวิชา

2.6 ประเภทศิลปศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนในทางศิลปะต่าง ๆ

2.7 ประเภทอาชีพศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพ และการอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระยะเวลานั้น ๆ

3. รูปแบบการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ประเภทการศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือ ผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก

3.2 ประเภทการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ยากไร้ หรือ ผู้เสียเปรียบทางการศึกษา ในจำนวนโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามรูปแบบและประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่รัฐมนตรีมีนโยบายและมาตรการในการดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

4. โรงเรียนนโยบายพิเศษ เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามนโยบายที่รัฐกำหนดไว้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

4.1 โรงเรียนนานาชาติ ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของประเทศต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของชาวต่างประเทศที่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวในประเทศไทย

4.2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจัดเป็นการศึกษาวิชาศาสนา วิชาสามัญศึกษาและวิชาชีพให้แก่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม

4.3 โรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนประเภทสามัญศึกษาซึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและได้รับอนุญาต ให้สอนวิชาภาษาจีนเป็นวิชาเอกหลักสูตร อีกประการหนึ่ง ได้แก่ โรงเรียนประเภทอาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน โดยใช้หลักสูตรและแบบเรียนตามที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

5. โรงเรียนเอกชนการกุศล เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลอย่างแท้จริง โดยการจัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการทั้งร่างกายและสติปัญญา

5.1 โรงเรียนเอกชนที่สำนักพระราชวังเป็นผู้รับใบอนุญาต และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์

5.2 โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ และ/หรือ พระราชูปถัมภ์ที่จัดการศึกษาเพื่อการกุศล

5.3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

5.4 โรงเรียนการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์

โครงสร้างการบริหารการศึกษาเอกชน

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้กำหนดองค์กรสำหรับการบริหารการศึกษาเอกชนโดยคณะกรรมการไว้หลายระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่ม และระดับโรงเรียน ทั้งยังมีองค์กรเอกชนที่เข้าร่วมประสานการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนด้วย ได้แก่

1. ระดับชาติ

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีหน้าที่ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมการศึกษาเอกชนออกกฎกระทรวงหรือระเบียบ และแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มอบหมาย และยังสามารถกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองการทำงานเพื่อวิจัยชี้ขาดข้อขัดแย้ง ข้อร้องทุกข์ ของครูใหญ่ ครู และผู้รับใบอนุญาตหรือผู้จัดการ โรงเรียนเอกชน

2. ระดับจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้กระจายอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการโรงเรียนเอกชน ส่วนภูมิภาค และได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 17 จังหวัด เพื่อกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ภายในจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สำหรับการดำเนินงานด้านวิชาการในท้องถิ่น ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 12 เขตการศึกษา ในการจัดโครงการและการฝึกอบรม

3. ระดับอำเภอ

ได้มอบอำนาจให้ศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดตั้งสถานศึกษา และส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาเอกชนในระดับอำเภอ

4. ระดับกลุ่มโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้จัดกลุ่มโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มโรงเรียนเอกชนสามัญศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา และกลุ่มโรงเรียนอาชีวศึกษา และกลุ่มโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ เพื่อให้ร่วมกันจัดกิจกรรม วิชาการและการประสานความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน

5. ระดับโรงเรียน

กฎหมายได้กำหนดให้โรงเรียนเอกชนบางลักษณะ บางประเภทและบางระดับต้องการให้มีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้แทนของนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ ผู้จัดการ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการคนหนึ่ง และบุคคลอื่น ซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 8 คน เพื่อทำหน้าที่ดูแลโรงเรียน ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของครู นักเรียนหรือผู้ปกครอง

สภาพการจัดการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานของรัฐ ในกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดูแลการจัดการศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาพิเศษ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับบุคคลผู้ยากไร้ในลักษณะต่าง ๆ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2549 มีโรงเรียนเอกชน ในกำกับดูแล 7,212 โรงเรียน มีครู 115,484 คน และนักเรียน 2,926,313 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการแบ่งภาระในการจัดการศึกษาของรัฐ และช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเป็นอย่างมาก อีกทั้งสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรได้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาเอกชนมีการบริหารจัดการที่คล่องตัว มีความยืดหยุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการกระตุ้นให้ภาครัฐต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

การอาชีวศึกษาเอกชน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพโดยเอกชน ซึ่งในเรื่องความหมายของ “อาชีวศึกษา” นั้น ได้มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น

แฮร์ริส (Harris, 1988 อ้างถึงใน รุ่งทิพา พรหมสร, 2541) ให้คำนิยามของการอาชีวศึกษาไว้ว่า “เป็นการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพตามความพอใจของแต่ละบุคคล และเพื่อสนองความต้องการของสังคม การอาชีวศึกษาจึงเป็นการศึกษาเฉพาะด้านที่แตกต่างจากสามัญศึกษา

เนื่องจากการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี การดำเนินการของโรงเรียนเอกชนจะอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แนวการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา จึงมักจะยึดทิศทางหรือนโยบายในการจัดการอาชีวศึกษาเอกชนและรัฐบาลเป็นหลัก เช่น การจัดหลักสูตร การกำหนดเป้าหมายนักเรียน นักศึกษา และการจัดการกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล เป็นต้น

คุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในปัจจุบันจะมีความแตกต่างกันมาก สถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีขนาดใหญ่ มีคุณภาพสูง มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน แต่ก็มีสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในสภาพด้อย ซึ่งรัฐจะต้องเร่งให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มีโครงการรับรองวิทยฐานะโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สำหรับโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจะต้องมีการควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด ให้มีการปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนก็ยังมีอุปสรรคและปัญหาสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักเรียนที่ลดลง ซึ่งเป็นผลจากการสามารถวางแผนครอบครัวของประเทศไทย สามารถลดอัตราการเพิ่มของพลเมืองได้อย่างรวดเร็ว ผลกระทบนี้เป็นผลทำให้โรงเรียนไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมได้ตามกำหนด ในขณะที่มีรายจ่ายคงตัวหรือเพิ่มขึ้นตามภาวะของเศรษฐกิจ รายได้ของโรงเรียนลดลง ทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพตัวเองได้เต็มที่ บางโรงเรียนถึงกับต้องปิดตัวเองลง และยังมีแนวโน้มที่จะลดลงต่อไปอีกระยะหนึ่ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ดร.รุ่ง แก้วแดง ได้ให้ความเห็นว่าแนวโน้มของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนที่ลดลงเนื่องจากปัญหาดังกล่าว จะกระทบไปเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น การจัดการศึกษาเอกชนยังสามารถดำเนินการต่อไปได้แต่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพให้ดี เพราะจะทำให้ผู้ปกครองอาชีวศึกษาต้องตื่นตัวเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนของตนให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

การปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อที่จะสามารถดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพได้นั้น มีงานหลักที่จะต้องกระทำคือ การบริหารงานบุคคล ปัจจุบันการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้ใช้ระเบียบ ซึ่งกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 เป็นหลัก เพื่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน มีระบบ มีส่วนช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งผู้บริหารและครู สามารถที่จะกำหนดเป้าหมายของการทำงานได้อย่างถูกต้อง คือ สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้ ซึ่งก็เป็นนโยบายที่โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนทุกโรงเรียนต้องมุ่งเน้นและปฏิบัติให้ได้อยู่แล้ว

โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน นับได้ว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเหตุที่แต่ละคนในระบบโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ และพฤติกรรมของคนย่อมมีอิทธิพล และมีความสัมพันธ์กับระบบย่อยอื่น ๆ ในโรงเรียนเป็นอย่างมาก การทำความเข้าใจและศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารบุคคลในโรงเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง

(สุพรรณিকা ทิพพศรี, 2547, หน้า 22-24)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541, หน้า 5) ได้กำหนดนโยบาย และหลักการ ในการส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ ได้มาตรฐานของประเทศ และ มาตรฐานสากลเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ การศึกษาขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานของโรงเรียนเอกชน โดยกำหนดหลักการให้ แต่ละโรงเรียนมีระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียน และให้มีการพัฒนาปรับปรุง การปฏิบัติการกิจของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของควมมีเสรีภาพทางวิชาการ แต่ยังคงยึดถือการตรวจสอบจากสังคมภายนอก

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะชักชวนให้โรงเรียนเอกชนร่วมมือดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาตนเองตามปัจจัยหลักที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาให้ถึงระดับ เกณฑ์เบื้องต้นที่เสนอแนะ แต่ทั้งนี้โรงเรียนควรต้องจัดให้มีระบบตรวจสอบและการประเมินตนเอง ขึ้นเป็นการภายใน

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้กำหนดรูปแบบและวิธีการประกันคุณภาพขึ้น เพื่อเป็นแนวดำเนินการของโรงเรียน แต่โรงเรียนสามารถพัฒนารูปแบบหรือวิธีการเพิ่มเติมให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ของแต่ละโรงได้

4. เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชนได้รับการยอมรับจากสังคม อย่างกว้างขวาง เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินตนเองจนแน่ใจว่าโรงเรียนมีคุณภาพแล้ว โรงเรียนอาจขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะประสานให้เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วม ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนนำข้อมูลข่าวสาร ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอก โรงเรียนให้รับทราบถึงมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การประกันคุณภาพและการรับรอง มาตรฐานของโรงเรียนเอกชนได้ดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง โดยให้โรงเรียนได้พัฒนาและประเมินตนเองอย่างเป็นกระบวนการ บนพื้นฐานของควมมีเสรีภาพทางวิชาการและความคล่องตัวในการบริหารและจัดการ เป็นการกระตุ้น ให้โรงเรียนเอกชนได้พัฒนาตนเองให้ได้ระดับมาตรฐานการศึกษาที่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพ จัด การศึกษาของโรงเรียน และเพื่อให้สาธารณชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ทราบ เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากแนวนโยบายและการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น การจัดการศึกษาเอกชนนั้น รัฐบาล จำเป็นต้องให้การเอาใจใส่ดูแล และได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติ ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีหลักการดังนี้

1. ให้สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ ให้มีแนวทางในการประกันคุณภาพมาตรฐานศึกษาเช่นเดียวกับมาตรฐานของสถานศึกษาที่จัดโดยรัฐ
2. สถานศึกษาเอกชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ให้มีการประกันคุณภาพมาตรฐานเช่นเดียวกับมาตรฐานของสถานศึกษาที่จัดโดยรัฐ
3. การประกันคุณภาพในสถานศึกษาเอกชนทุกประเภททุกระดับการศึกษาให้เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดกับสถานศึกษาเอกชนในการร่วมกันพัฒนา
4. การประกันภายนอกให้เป็นบทบาทหน้าที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา

บทบาทของสถานประกอบการต่อการจัดการอาชีวศึกษา

เมื่อมีการกล่าวถึงสถานประกอบการส่วนใหญ่ จะเข้าใจและหมายถึง สถานประกอบการภาคเอกชนซึ่งประกอบด้วย สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก สถานประกอบการภาคเกษตรกรรม และสถานประกอบการภาคธุรกิจบริการต่าง ๆ สถานประกอบการเหล่านี้มีการพัฒนาและขยายตัวตามสถานะเศรษฐกิจของประเทศและของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการขยายตัว การพัฒนาของสถานประกอบการจะต้องมีการขยายและพัฒนาอย่างสอดคล้องกับสถานะ เศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและตัวจักรสำคัญที่จะทำให้สถานประกอบการมีการพัฒนาและดำรงอยู่ได้ด้วยความมั่นคงนี้จะต้องขึ้นอยู่กับกำลังคนที่จะเป็นผู้บริหารและดำเนินการในสถานประกอบการ ดังนั้น กำลังคนที่อยู่ในสถานประกอบการจะต้องมีอยู่ด้วยกันหลายระดับ ซึ่งแล้วแต่ขนาด ประเภท รูปแบบของสถานประกอบการนั้น ๆ กำลังคนที่จะก้าวเข้าสู่สถานประกอบการ จะมาจากหลาย ๆ แหล่ง ซึ่งกำลังคนจากแหล่งหนึ่งที่จะก้าวเข้าสู่สถานประกอบการ ได้แก่ กำลังคนจากสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่าสถานประกอบการจะมาจากแหล่งที่ต้องการกำลังคน จึงอยู่ในฐานะของผู้ให้กำลังคน สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เป็นแหล่งผลิตกำลังคนระดับสูง และระดับกลางเข้าสู่ตลาดแรงงาน ภาคเอกชนและภาครัฐ ด้วยเหตุนี้ทั้งสถานประกอบการและสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในฐานะของผู้ผลิตกำลังคนและในฐานะของผู้ใช้กำลังคน สถานประกอบการในฐานะของผู้ใช้ต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติครบถ้วน พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสถาบันการศึกษาที่ต้องการจะผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยกรมอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของสถานประกอบการ จึงได้พยายามและมุ่งมั่นในการผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ

อย่างสมดุลทั้งคุณภาพและปริมาณ ในขณะเดียวกันสถานประกอบการได้ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นที่จะให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาอาชีวศึกษาให้มีรูปแบบที่หลากหลาย สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ด้วยเหตุนี้สถานประกอบการ จึงมีบทบาท สำคัญยิ่งต่อการจัดการอาชีวศึกษาดังนี้

1. แหล่งประกอบอาชีพ สถานประกอบการจะเป็นแหล่งประกอบอาชีพแหล่งใหญ่ของกำลังคน ด้านอาชีวศึกษา
2. แหล่งฝึกงานอาชีพ สถานประกอบการจะเป็นแหล่งฝึกงานอาชีพของผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา โดยสถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในการรับผู้เรียนเข้าฝึกงานอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาความรู้ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานเป็นการเตรียมตัวผู้เรียน ของการก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน
3. แหล่งฝึกอบรมและศึกษาดูงาน สถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือในการพัฒนา บุคลากรระดับผู้บริหาร และครู-อาจารย์ ของสถาบันการศึกษาในการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน
4. พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันสถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือ กับสถาบันการศึกษา ในการศึกษาในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตร ที่สามารถผลิตกำลังคนได้ตรงกับความต้องการมากขึ้น
5. พัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา สถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือในการพัฒนา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาให้หลากหลาย เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่าง เช่น การจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สถานประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการอาชีวศึกษาอย่างมาก ในปัจจุบัน (ทวีชัย ยงทัศนีย์, 2544, หน้า 20-22)

ลักษณะของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

ความหมายของสถานประกอบการ สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ประกอบกิจกรรม โดยมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ หรือผลกำไรร่วมกัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์นั้นประกอบด้วยกระบวนการ 3 กระบวนการด้วยกัน คือ การผลิต (Production) การจำหน่ายจ่ายแจก (Distribution) และการบริโภค (Consumption) การผลิตเน้นการสร้างสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้ให้ไปถึงแหล่งที่ต้องการใช้สินค้าหรือบริการขึ้นมา เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค การจำหน่ายจ่ายแจกเป็นการจัดสินค้าหรือบริการที่ผลิต ได้ให้ไปถึงแหล่งที่ต้องการใช้สินค้าหรือบริการนั้น กล่าวคือ ให้ไปถึงตัวผู้บริโภคนั่นเอง สำหรับการบริโภคคือ การใช้สินค้าที่ผ่านการผลิต ผ่านการจำหน่ายจ่ายแจกมาถึงผู้บริโภค เมื่อสินค้าถูกใช้

ให้หมดไปหรือเสื่อมสลายสิ้นสภาพจากเดิมไป สินค้า หรือบริการก็จะถูกสร้างขึ้นใหม่ พร้อมกับมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ เพื่อสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ ผู้บริโภค เหตุที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจวนเวียนเป็นวัฏจักรอยู่เช่นนี้ เพราะต่างฝ่ายต่างสนองความต้องการซึ่งกันและกัน โดยได้รับความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ตอบแทน ความพึงพอใจอันเป็นสิ่งที่ตอบแทนของผู้ผลิตและผู้ทำการจำหน่ายจ่ายแจกคือ ส่วนเกินจากการลงทุนซึ่งก็คือผลกำไร สิ่งตอบแทนสำหรับผู้บริโภคก็คือ ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนอง การลงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น ก็คือ การประกอบการซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการประกอบการไว้หลายท่านดังนี้

ทิวา พงศ์ธนไพบุลย์ (2523, หน้า 10) กล่าวว่า การประกอบ หมายถึง การจัดตั้งหน่วยงานหรือกิจการทางธุรกิจในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การผลิตการจำหน่ายจ่ายแจก และการให้บริการ โดยการนำเอาปัจจัยเบื้องต้นของธุรกิจมาใช้เป็นทรัพยากร ได้แก่ ที่ดิน แร่ธาตุ ป่าไม้ พลังน้ำ วัสดุเชื้อเพลิงต่าง ๆ ทุน ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการประกอบการ นับตั้งแต่พนักงานขั้นต้นไปจนกระทั่งพนักงานสูงสุดของกิจกรรมในการประกอบซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมและการดำเนินการ คำกล่าวข้างต้น มีบางส่วนที่สอดคล้องกับที่ ทิวา บุญทะรา (2523, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การประกอบ หมายถึง กระบวนการของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กันเป็นระบบและต่อเนื่องกันในการผลิต การซื้อขายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ได้กำไรหรือผลตอบแทนจากกิจกรรมนั้น ซึ่งจะคล้ายคลึงกับที่กรมอาชีวศึกษาได้กล่าวไว้ว่าการกระทำกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการให้บริการโดยต้องเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับบริการนั้น ๆ กลุ่มบุคคลที่กระทำการร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันและการกระทำนั้น ๆ กระทำไปเพื่อมุ่งหวังผลกำไรหรือรายได้เป็นการตอบแทนจากการลงทุน ด้วยทรัพย์สินแรงงาน การกระทำนั้นเป็นการเสี่ยงต่อผลขาดทุนด้วยการที่มีผู้ให้ความหมายของการประกอบการข้างต้น สรุปได้ว่า การประกอบการเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภค โดยมีการลงทุนเป็นทรัพย์สินและแรงงานโดยหวังผลตอบแทนที่เป็นกำไร

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีนโยบายมุ่งพัฒนาและส่งเสริมทางด้านอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยเปิดให้นักธุรกิจอุตสาหกรรมจากต่างประเทศมาลงทุนตั้งโรงงานมากขึ้น ในการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างเพื่อดำเนินการผลิตสินค้าและบริการที่ผู้ใช้ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการผลิตและการปฏิบัติการ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ระบบ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Production Process) ผลผลิต (Out Put) การป้อนกลับ (Feedback) และผลกระทบภายนอกที่ไม่ได้คาดหมาย (Random Fluctuations) ซึ่ง เปรื่อง กิจรัตน์ (2537) ได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า เป็นส่วนของทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตสินค้าและการบริการผลผลิต ซึ่งได้แก่ เงินทุน แรงงาน เครื่องจักรกล อาคาร สถานที่ วัตถุดิบ และวิธีการจัดการ

2. กระบวนการผลิต เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ในการนำปัจจัยนำเข้ามาดำเนินการผลิต และแปลงสภาพให้กลายเป็นสินค้าตามที่ต้องการ ดังนั้น กระบวนการผลิตหรือกระบวนการแปลงสภาพวัตถุดิบ จึงเป็นกิจกรรมปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางแผนการผลิตไว้แล้ว

3. ผลผลิต เป็นผลลัพธ์ที่ได้ในรูปของสินค้า และการบริการ ผู้ที่ใช้ผลผลิตต้องการในด้านปริมาณและคุณภาพที่กำหนดไว้ ถ้าผู้ใช้มีความพอใจในผลผลิตและการบริการมากเท่าไร กระบวนการผลิตนั้น ก็จะดำเนินการต่อไป

4. การป้อนกลับ เป็นส่วนที่ใช้ในการควบคุมในระบบการผลิตให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ในส่วนของการป้อนกลับนั้นจะทำหน้าที่ตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของการผลิตสินค้าและการบริการ ผลที่ได้จะนำมาเป็นข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการผลิตใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

5. การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คาดหมาย เป็นส่วนที่กระบวนการผลิตและปฏิบัติการใด ๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ได้คาดหมายไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินงาน โดยทั่วไป การเปลี่ยนแปลงนี้ มักจะเกิดจากภายนอกระบบที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การลดค่าเงิน การลาออกของพนักงาน การส่งของล่าช้าเป็นเพราะอุบัติเหตุ เป็นต้น

องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวของระบบการผลิต และการปฏิบัติการ จะคงรูปแบบเดิมในการผลิตสินค้าและบริการใด ๆ ก็ตาม แต่เนื้อหาสาระและรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อมมีความแตกต่างกันภายในตัวของมันเอง

ชนิดของอุตสาหกรรม (Type of Industry) การกำหนดชนิดของอุตสาหกรรมมีมากมาย และหลายวิธีการ แต่มีวิธีหนึ่งที่นิยมเรียกอุตสาหกรรมตามลักษณะงาน ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมบริการ (เปรื่อง กิจรัตน์, 2537, หน้า 20 - 21) สรุปได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing Industry) สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตจากโรงงาน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของชิ้นส่วนอุตสาหกรรม หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมากมาย ทั้งที่เป็นเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น ชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เครื่องจักรกล วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องไฟฟ้า อาหารกระป๋อง ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โรงงานจะสนองความต้องการของตลาดและผู้ใช้อย่างไร เมื่อมีความต้องการผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้เพิ่มขึ้นหรือลดลง กระบวนการผลิตและจำนวนที่ผลิตจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการนั้นด้วย

2. อุตสาหกรรมก่อสร้าง (Construction Industry) อุตสาหกรรมก่อสร้างจะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อผลิตสิ่งก่อสร้างอาคาร ถนนหนทาง สะพาน และโครงสร้างอื่น ๆ ที่อยู่ใน

ลักษณะการใช้งานหนักและมีสภาพแข็งแรง หรือกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่อยู่ในลักษณะของการสร้าง และประดิษฐ์ชิ้นงานที่ต้องอาศัยโครงสร้างแข็งแรง และเพื่อสาธารณประโยชน์ และการใช้ร่วมกัน ซึ่งผลผลิตอุตสาหกรรมก่อสร้างนี้ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ หมู่บ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม ทาวเฮาส์ และอื่น ๆ

3. อุตสาหกรรมบริการ (Service Industry) อุตสาหกรรมบริการนี้ จะเกี่ยวกับผลผลิต อุตสาหกรรมโรงงานนั่นเอง แต่จะอยู่ในรูปของการบำรุงรักษา การเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการใช้ ผลิภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น การบริการด้านโทรศัพท์ พลังงานไฟฟ้า การซ่อมเครื่องจักรกล หรือรถยนต์ ตลอดจนการบริการอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แม้กระทั่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก็จัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมบริการเช่นกัน เมื่อพิจารณาอาชีพ การบริการเหล่านี้ จะพบว่าเป็นอาชีพที่มีมากมายและมีจำนวนคนที่อยู่ในอาชีพนี้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ อีกด้วย

กระบวนการอุตสาหกรรม (Industrial Process) เปรื่อง กิจรัตน์ (2537, หน้า 21 - 22) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการอุตสาหกรรมว่ากิจกรรมอุตสาหกรรมจะมีลักษณะเป็นธุรกิจ หรือ เรียกว่า ธุรกิจอุตสาหกรรม เพราะธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นธุรกิจการค้าและการให้บริการ โดย สนองความพอใจของผู้บริโภคเป็นสำคัญ แนนอนที่สุด สถาบันอุตสาหกรรมจะใช้เทคโนโลยี ต่าง ๆ เพื่อแปรรูปวัตถุดิบออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ และเพื่อบริการสังคมที่เขามีความต้องการ

จริยธรรมทางธุรกิจ ในสถานะที่เศรษฐกิจและสังคม การเมือง วัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วนี้ มักจะมีการกล่าวถึงเรื่องจริยธรรมค่อนข้างมาก ทั้งในด้านการเมือง การประกอบธุรกิจ สถานภาพทางสังคม ตลอดจนด้านการศึกษา ล้วนแต่มุ่งหวังและพยายามอย่างเต็มที่ที่จะให้บุคคลากร ขององค์กรมีจริยธรรมในการดำเนินงานอาชีพของตน เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ที่ถูกต้องและ เหมาะสมต่อกัน อย่างไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีและการเอาเปรียบอย่างไร้สำนึกที่ดีในสถานที่ธุรกิจ กำลังแข่งขันกันอย่างเต็มที่และรุนแรงนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีจริยธรรมทางธุรกิจ

ความหมายของจริยธรรมทางธุรกิจ ปิ่น มาลากุล (2518, หน้า 65) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมทางธุรกิจว่า “ จริยธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์สุจริตที่แต่ละคนต้องมี เป็นหลักประจำใจของตน หรือเป็นค่านิยมของกลุ่มคน ซึ่งทำให้คนเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมของ ตนเองหรือของกลุ่มอย่างถูกต้อง เป็นธรรม ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง อย่างไรก็ตามจริยธรรมของ บุคคลโดยบุคคลหนึ่ง กลุ่มหนึ่งอาจจะไม่เหมือนกันก็ได้”

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจด้านจริยธรรม การดำเนินงานทางธุรกิจไม่ว่าจะ ดำเนินงานในลักษณะธุรกิจเจ้าของคนเดียวหรือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และหรือ รัฐวิสาหกิจก็ตาม ธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องดำเนินงานภายใต้กฎหมาย บทบัญญัติหลากหลายที่รัฐ

เป็นผู้กำหนดเพื่อควบคุมการดำเนินงานทางธุรกิจให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ไม่เอารัดเอาเปรียบต่อกัน เพื่อให้บังเกิดผลดีและประโยชน์ต่อธุรกิจเอง และในขณะเดียวกัน ก็เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมายในภาพรวม

เมื่อรัฐมีกฎหมายควบคุมการดำเนินงานทางธุรกิจเช่นนี้ พฤติกรรมการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการจะถูกกำหนดโดยกฎหมาย ผู้ประกอบการรายใดมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนหรือขัดต่อกฎหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การดำเนินงานทางธุรกิจ จะต้องดำเนินงานภายใต้กฎหมาย หากฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษทั้งในกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

การดำเนินธุรกิจจะเห็นว่ามีความเป็นตัวกำหนดให้ผู้ประกอบการมีพฤติกรรมทางธุรกิจที่ถูกต้อง เหมาะสม และในส่วนที่ไม่ได้กำหนดไว้โดยกฎหมายผู้ประกอบการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือไม่ นี่เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงและช่วยกันคิดช่วยกันทำให้บังเกิดผลดี เพราะพฤติกรรมที่ไม่ได้กำหนดโดยกฎหมายนั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม มีความเมตตา กรุณาและอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ เรียกว่า จริยธรรมหรือคุณธรรม เมื่อกล่าวถึงจุดนี้ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีพฤติกรรมตามกฎหมาย และในขณะเดียวกันจะต้องมีพฤติกรรมทางจริยธรรม คุณธรรมควบคู่ด้วย ดังนั้น เพื่อให้การประกอบการธุรกิจดำเนินไปอย่างถูกต้องแท้จริงแล้ว ควรต้องมีการกำหนดจริยธรรมทางธุรกิจโดยธุรกิจนั้น โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ หลายประการ ดังเช่น ปิยะดา ชุมหวงค์ (2536, หน้า 4) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจด้านจริยธรรมไว้ดังนี้

1. หลักอรรถประโยชน์ หลักการนี้กล่าวว่าการตัดสินใจที่มีจริยธรรม จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยพิจารณาถึงการตัดสินใจครั้งหนึ่งจะกระทบบุคคลต่าง ๆ อย่างไร จะเลือกแนวทางอย่างไรที่จะทำให้เกิดความพอใจมากที่สุด
2. หลักปัจเจกบุคคล คือ หลักการตัดสินใจที่ทำให้แต่ละคนได้ผลประโยชน์มากที่สุดในระยะยาว ซึ่งการตัดสินใจคือ ต้องเลือกพฤติกรรมที่ดีเท่านั้น ถ้าเลือกทางที่ไม่ดีก็อาจจะอยู่ในวงการธุรกิจไม่ได้ เช่น การค้ากำไรเกินควร จะทำให้จำหน่ายสินค้าได้ยาก แต่ถ้าเอากำไรพอควรก็จะขายได้ในระยะยาว

3. หลักความรับผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ แนวคิดทางด้านจริยธรรมแนวนี้ อาศัยดุลยพินิจ ส่วนบุคคลในการตัดสินใจว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิดโดยใช้วิจารณญาณของตนเอง อนึ่งทุกคนมีสิทธิในเรื่องต่าง ๆ เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการพูด สิทธิในการดำรงชีวิต เป็นต้น ดังนั้นการกระทำจะต้องคำนึงถึง สิทธิต่าง ๆ ของบุคคลอื่นที่พึงมีด้วยเช่นกัน ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

4. หลักความชอบธรรม ความเสมอภาค ความยุติธรรม โดยหลักเกณฑ์นี้เป็นการกระทำอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันกับบุคคลในองค์กร บุคคลที่ทำผิดก็ควรถูกลงโทษเหมือนกันและควรได้รับรางวัลเท่าเทียมกันหรือเหมือนกันสำหรับคนที่ทำความดีในกรณีที่เหมือน ๆ กัน

สถาบันที่มีส่วนในการกำหนดจริยธรรมทางธุรกิจ การกำหนดจริยธรรมทางธุรกิจไม่ใช่จะเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการธุรกิจเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดจริยธรรมทางธุรกิจ หน่วยงานองค์กร หรือสถาบันอื่น ๆ ก็มีส่วนกำหนดจริยธรรมทางธุรกิจได้ เพราะจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความถูกต้องเหมาะสมความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ชื่อสัตย์สุจริตของบุคคล และบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะกระจัดกระจายแทรกอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ตามสถานะของตน ด้วยเหตุนี้สถาบันจึงมีส่วนในการกำหนดจริยธรรมทางธุรกิจดังนี้

1. สถาบันครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด แต่เป็นสถาบันหลักที่สำคัญมากในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ มีคำกล่าวว่า คนจะดีหรือไม่ดีนั้น ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ พื้นฐานการอบรม ปลูกฝังด้านจริยธรรมของครอบครัว

2. สถาบันทางศาสนา ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตาม ทุกคนมีสิทธิ์เป็นคนดี เพียงแต่จะปฏิบัติตามที่แต่ละศาสนาสอนหรือไม่

3. สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในการอบรมสั่งสอนและเป็นสถาบันที่บุคคลมีความใกล้ชิดเป็นอันดับสองรองมาจากสถาบันครอบครัวในขณะที่บุคคลอยู่ในวัยเรียน

4. สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้เปลี่ยนจากวัยเรียนเข้าสู่การประกอบอาชีพสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ จะมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมของสมาชิก เช่น สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย สมาคมทนาย สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ได้มีการกำหนดจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ

5. วัฒนธรรมที่กลุ่มธุรกิจตั้งอยู่ในแต่ละสังคมย่อมมีค่านิยมของตนเองเมื่อสถานประกอบการธุรกิจตั้งอยู่ในสังคมใด ก็จะต้องทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น เรียกว่า ค่านิยมของสังคม

6. กฎหมาย จะเป็นส่วนช่วยให้นักธุรกิจ หรือผู้ประกอบการมีการตัดสินใจที่ถูกต้องทางจริยธรรม

แหล่งภายในสถานประกอบการที่คอยควบคุมจริยธรรม

1. ผู้บังคับบัญชา
2. เพื่อนร่วมงาน
3. ผู้ใต้บังคับบัญชา
4. วัตถุประสงค์ขององค์กร
5. อุดมการณ์ขององค์กร
6. ระบบประเมินผล การให้รางวัลและการลงโทษ

จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารสถานประกอบการ ผู้บริหารสถานประกอบการจำเป็นต้องมีจริยธรรมแก่บุคคลต่อไปนี้

1. ผู้ถือหุ้น ในการที่การดำเนินงานของสถานประกอบการดำรงอยู่ได้นั้น ผู้บริหารต้อง

รับผิดชอบเงินลงทุนที่เจ้าของนำมาลงทุน และให้ได้รับผลกำไรจากการประกอบการพอสมควร

2. ลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพราคายุติธรรม
3. ลูกจ้างหรือพนักงาน ต้องให้ลูกจ้างหรือพนักงานได้รับค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน สวัสดิการ ผลประโยชน์เกื้อกูลอย่างเพียงพอ มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี
4. ลูกหนี้ ต้องพยายามซื้อสัต์ต่อเจ้าหน้าที่
5. รัฐบาล สถานประกอบการมีหน้าที่เสียภาษีจากกำไรให้แก่รัฐก็จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสังคม
6. สังคม ต้องมีจริยธรรมทางธุรกิจต่อสังคม กล่าวคือไม่สร้างมลภาวะที่เป็นพิษต่อสังคม มีการให้ทุนการศึกษา เป็นต้น

สรุปการประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบการประเภทใดก็ตาม จำเป็นให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ควรจะมีจริยธรรมทางธุรกิจ และความปลุกฝังจริยธรรมนี้แก่บุคคลในองค์กร เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม การเมืองการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง

ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนและสถานประกอบการ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม

วิเชียร พันธุ์เครือบุตร (2546, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนที่เป็นแรงงานในทุกภาค ทุกส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรมของประเทศที่กำลังพัฒนา สถานประกอบการต่าง ๆ จะตั้งข้อสังเกตในการจัดการอาชีวศึกษาอยู่เสมอว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของอุตสาหกรรมของท้องถิ่น และของประเทศโดยเฉพาะในปัจจุบัน อุตสาหกรรมในประเทศเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตของสถานประกอบการต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย มีการใช้แรงงานคนน้อยลง ประกอบกับการบริหารหน่วยงานในแนวคิดที่จะใช้วิธีการจ้างผู้ชำนาญการเฉพาะเรื่องนี้เป็นครั้งคราวแทนการบรรจุเป็นพนักงาน ทำให้ปริมาณการรับพนักงานจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง

แม้ว่าสถาบันอาชีวศึกษาจะมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญทั้งในเรื่องรายวิชาที่ทันสมัย และมีการบรรจุเนื้อหาสาระที่สำคัญไว้แล้วก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรยังคงล่าช้าหลังการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ สิ่งที่พบเห็นบ่อย ๆ อีกประการหนึ่งคือ พื้นฐานความรู้ทางทฤษฎียังไม่เพียงพอ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งกว่าความรู้ทฤษฎีที่ไม่ทันสมัย และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากพื้นฐานที่ไม่มั่นคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก

สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. มักให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น จึงละเลยเนื้อหาที่เกี่ยวกับการนำไปใช้จริงในสถานประกอบการ ทำให้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางทฤษฎีที่ไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยในการใช้ปฏิบัติงานจริง

ดังนั้นแนวทางที่จะทำให้โรงเรียนและสถานประกอบการเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง ควรมีการศึกษาซึ่งกันและกัน โรงเรียนก็ควรจะต้องรู้ว่าสถานประกอบการในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้นมีแผนการรับคนงานอย่างไร สาขาใดมาก สาขาใบน้อย ในสาขาหนึ่ง ๆ ต้องการความรู้ความสามารถพิเศษเรื่องใด หากมีโอกาสในการปรับปรุงหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรในระดับ รายวิชา ควรเปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

สำหรับการฝึกงานของนักเรียน นักศึกษาในสถานประกอบการ เป็นสิ่งที่ยังมีความสำคัญและจำเป็นในการผลิตผู้สำเร็จอาชีวศึกษา แต่การดำเนินการเรื่องฝึกงานในปัจจุบันพบว่ามีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ จำนวนผู้เข้าฝึกงาน แต่ครั้งมีจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกันจะรับได้จำกัด และที่สำคัญคือนักเรียน นักศึกษาฝึกงานที่ได้รับ จะขาดความรับผิดชอบ ไม่มีวินัย สิ่งที่สถานประกอบการสามารถทำได้ก็คือให้ฝึกงานในส่วนสำนักงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต การซ่อมบำรุง หรือการควบคุมคุณภาพ ซึ่งแตกต่างจากที่นักเรียน นักศึกษาฝึกงาน เข้าปฏิบัติงานจริง

เทียนฉาย กิระนันท์ (2533) ศึกษาโครงสร้างของประชากรในช่วงปี 2543 – 2563 จากการทำภาพฉาย (Projection) พบว่าประชากรจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ดังเช่น อายุ 0-4 ปี จะลดลง เมื่อพิจารณาวัยรุ่นระยะแรก (Teen-Age) ประมาณอายุ 15 ปี ก็จะลดลงด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีประชากรประมาณ 18 ล้านคน ในปี 2563 จะเหลือเพียงประมาณ 13 ล้านคนเท่านั้น สำหรับวัยแรงงานอายุ 15-59 ปี ปัจจุบันมี 34 ล้านคน จะเพิ่มขึ้นเป็น 49 ถึง 50 ล้านคนในปี 2563 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุและเป็นสังคมในเมืองมากขึ้น ส่วนการประกันสังคมประเทศไทยเพิ่มเริ่มต้น และยังไม่ทราบว่า จะไปทางไหน และจากการทำภาพฉาย (Projection) พบว่ามีการประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Old age Security) น้อยมาก และคนประมาณร้อยละ 80 ก็จะไม่อยู่ในข่ายของการประกันสังคม สำหรับประเทศไทยนั้นความเป็นเมืองจะสูงขึ้น ซึ่งคาดว่าในปี 2563 จะมีประชากรในเมืองสูงถึงร้อยละ 45 ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต เนื่องจากประชากรได้หันมาสู่โครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการมากยิ่งขึ้น ส่วนที่อยู่ในสาขาเกษตรก็จะลดลงสืบเนื่องมาจาก 2 เหตุผลคือ 1. การย้ายถิ่น 2. การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของการเกิด การตายตามปกติจึงอาจทำให้โครงสร้างอาชีพของคนเปลี่ยนไปด้วย เนื่องจากรายได้และราคาเป็นกลไกสำคัญทางเศรษฐกิจที่จะเป็นตัวกระตุ้นและอยู่เบื้องหลังของการตัดสินใจเลือกอาชีพนอกจากนี้ยังจะทำให้วัฒนธรรมและประเพณีเปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย

การจัดเทคนิคและอาชีวศึกษาเป็นการจัดที่มีการเพิ่มระดับของการประสานงานกับทางโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุด ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดต่างๆ อันเกิดจากรูปแบบการจัดในสถานศึกษา ยังติดอยู่กับระบบการศึกษา แต่ถึงกระนั้นก็คิดในการจัดเทคนิคและอาชีวศึกษาก็ยังต้องถือว่าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยที่ใช้ในการผลิตที่สำคัญ และต้องหาทางเพิ่มระดับของการประสานงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สิ่งที่ต้องทำอย่างยิ่งคือ สถานศึกษาจะต้องแสวงหาโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการมาร่วมเป็นปัจจัยการผลิตในระบบการศึกษาและฝึกอบรมจากสถานศึกษา หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ ศิษย์เก่าก็สามารถช่วยเหลือได้ ถ้าหากศิษย์เก่าผู้นั้นไปอยู่ในสถานประกอบการที่มีชื่อเสียง หรือเป็นเจ้าของกิจการเหล่านั้น และวิธีที่จะนำเอาโรงงานอุตสาหกรรมมาร่วมเป็นปัจจัยการผลิตก็คือ สถานศึกษาควรตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งปกติสถานศึกษาหลายแห่งหรือเกือบทุกแห่งมีคณะกรรมการชุดนี้อยู่แล้ว สถานศึกษาควรเชิญเจ้าของผู้จัดการโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่องานการศึกษาของสถานศึกษาเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา และควรมอบบทบาทสำคัญให้กับทางฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรม เช่น มอบหมายให้เป็นประธานกรรมการ เป็นต้น การดึงเอาโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในงานการเรียนการสอนของสถานศึกษา ควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่สถานศึกษาจะเอื้อหรือให้กับโรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานประกอบการ เช่น ช่วยเหลือในการจัดฝึกอบรมให้กับพนักงานของโรงงานอุตสาหกรรม ให้ใช้สถานที่ ช่วยเป็นวิทยากรในบางเรื่อง ช่วยสร้างหรือซ่อมแซมอาคาร อุปกรณ์บางอย่างของโรงงานอุตสาหกรรมด้วยแรงงานครูและนักเรียน - นักศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการฝึกงานของครูและนักเรียน- นักศึกษาไปด้วยในตัว (ชนกร กรรณิการ์, 2542, หน้า 15 - 16)

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศ โครงสร้างการผลิต และโครงสร้างอาชีพ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่จำกัดเฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น ควรมีนอกชั้นเรียน (Class Without Room) ดังนั้นสถานศึกษาในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่า “การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” ข้อบัญญัติที่ว่าเป็นรณรงค์ของขบวนการปรับเปลี่ยนระบบการอาชีวศึกษาไปสู่ระบบความร่วมมือและเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคเอกชน

ผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพ สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารและจัดการเรียนการสอนวิชาชีพอย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย โดยมุ่งให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ที่พร้อมจะเข้าร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งการรับวิทยาลัยเข้าไปในอุปถัมภ์ (Adopted School)

รูปธรรมประการหนึ่งของการดำเนินงานตามแนวทางของพระราชบัญญัติ พ.ศ.2542 ก็คือ การจัดการอาชีวศึกษา “ระบบทวิภาคี” (Dual Vocational Education and Training) ซึ่งรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ พยายามผลักดันให้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 และกำลังเร่งปรับและปฏิรูปให้เป็นประโยชน์อย่างจริงจังมากขึ้น

สำหรับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานประกอบการ (Managing DVT at Company Level) ควรจะพิจารณาเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

1. เป็นสถานประกอบการที่มั่นคง ซึ่งดำเนินการมาแล้วเป็นเวลานานพอสมควร (ไม่ต่ำกว่า 3 ปี)
2. เป็นสถานประกอบการ ซึ่งประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพในโครงการความร่วมมือโดยตรง
3. มีภาพพจน์ในการประกอบธุรกิจที่ดีในสายตาของประชาชนหรือลูกค้าที่รับบริการ หรือเป็นผู้บริโภค
4. การบริหารงานในสถานประกอบการเป็นไปอย่างมีระบบและมีสายบังคับบัญชา การคมนาคมสะดวกปลอดภัย มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมสมบูรณ์ สถานประกอบการจัดระบบการทำงานที่มีระเบียบ มีความปลอดภัยในการทำงานสูงและสิ่งแวดล้อมดี
5. สถานประกอบการมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เพียงพอและทันสมัย
6. มีครูฝึกที่เชี่ยวชาญ
7. มีค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่นักเรียน – นักศึกษาตามสมควร

สถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องตระหนักว่าเป็นเสมือนสถานศึกษาแห่งที่ 2 ของนักเรียน - นักศึกษา ต้องมีความพร้อมคือ เป็นผู้ประกอบการและประกอบกิจการที่ดำเนินการฝึกอาชีพ มีความพร้อมในการฝึกอาชีพตามสาขาวิชานั้น สามารถจัดผู้ควบคุมการฝึกทำหน้าที่ประสานงาน ดูแลการฝึกสอนอาชีพให้แก่ นักเรียน - นักศึกษา สามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ สามารถฝึกปฏิบัติอาชีพได้ตลอดระยะเวลา 3 ปี หรือจนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถจัดส่งบุคลากรเข้าประชุมกับสถานศึกษาได้ และสามารถจัดสวัสดิการ ตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับสวัสดิการให้แก่ นักเรียน - นักศึกษา ที่เข้ารับการฝึก ทำเลที่ตั้งสามารถติดต่อได้ง่าย สำหรับสถานประกอบการขนาดใหญ่จะมีที่ฝึกปฏิบัติ

พื้นฐานในสถานประกอบการของตนเอง สถานประกอบการขนาดเล็กที่ไม่สามารถฝึกได้เอง ก็จะส่งผู้ฝึกในชั้นปีแรก ๆ ไปฝึกปฏิบัติพื้นฐานในศูนย์ฝึกร่วม ซึ่งมีเครื่องมือและอุปกรณ์ และครูฝึกพร้อม ส่วนนักเรียนชั้นปีที่ 2 - 3 จะมาฝึกในสถานประกอบการที่ตนสังกัดอยู่

ปัจจุบันการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา โดยเฉพาะสาขาช่างอุตสาหกรรม ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในสาขาวิชาที่เรียนเป็นอย่างดีจึงจะเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค) กับสถานประกอบการ ในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี (โรงเรียน-โรงงาน) เป็นการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ในสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานในสาขาที่เรียนและประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ผู้เรียนรวมถึงผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพจบการศึกษา

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อฝึกประสบการณ์จริงในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการให้กับนักศึกษา
2. เพื่อเพิ่มทักษะในการเรียนรู้แก่นักศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น
2. นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสถานประกอบการจริง

ปีการศึกษา 2549 มีสถานประกอบการที่ทำความร่วมมือกับโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค) จัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี (โรงเรียน-โรงงาน) จำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วย

1. บริษัท ไทยเทโไทย จำกัด นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร
2. บริษัท พานทองกลการ จำกัด โรงไฟฟ้าบางปะกง
3. บริษัท ยูโรมิลล์ จำกัด โรงไฟฟ้าบางปะกง
4. บริษัท รามาซูร์ จำกัด
5. บริษัท เอเชีย ฟริชีชั่น จำกัด นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร
6. บริษัท เอช.ที.บอร์ด จำกัด บ้านสวน ซอย 9

โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี (โรงเรียน-โรงงาน)

จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ 2 แห่งคือ

1. กฎระเบียบของโรงเรียน
2. กฎระเบียบของสถานประกอบการ เหมือนกับพนักงานคนอื่น ๆ

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ควรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ

2 ด้านคือ คุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะ

1. คุณลักษณะทั่วไป โดยลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ประกอบกับความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะใช้คุณลักษณะทั่วไปนี้ปฏิบัติงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอไป คุณลักษณะทั่วไปที่มนุษย์ทุกคนพึงมี จำแนกได้ 4 ด้านคือ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความประพฤติ และความรู้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ การพิจารณาบุคลิกภาพนับเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการสรรหาบุคคลเข้าทำงานบุคลิกภาพโดยความหมายแท้จริง คนที่มีบุคลิกลักษณะที่น่านิยม ไม่ได้หมายถึงรูปร่างสวยอย่างดาราหรือถ้าเป็นสตรีก็มีใส่สวยอย่างนางงาม รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรไม่สำคัญ แต่เมื่อใครพบเห็นเกิดความนิยมเกิดความพึงพอใจ ถือว่าบุคลิกภาพที่ดีลักษณะที่น่านิยม ซึ่งสะท้อนถึงอารมณ์และลักษณะนิสัยจิตใจออกมาปรากฏ คนที่มีเมตตาธรรมจะฉายให้เห็นทางแวตาค คนโหดร้ายก็ดูได้จากแวตาคและลักษณะท่าทาง Guyton (1996) ได้กล่าวถึงบุคลิกลักษณะที่น่าสนใจไว้ 12 ประการ ดังนี้

1) ความปรารถนาแรงกล้าที่จะประสบผลสำเร็จ คนยอมประสบผลสำเร็จ หากเขามีความกระตือรือร้นไม่จำกัด ความกระตือรือร้นนี้ บางที่เรียกว่า แรงขับเคลื่อน การกระตุ้นจิตใจ ความทะเยอทะยาน หรือความต้องการความสำเร็จ

2) ความเพียรพยายาม ความเพียรพยายามที่มีต่อเนื่องถึงแม้จะพบกับความล้มเหลวแล้วความเพียรนั้นคือการเอาชนะอุปสรรคขวางกั้น

3) ความกล้า ความกล้าเป็นความตั้งใจในการเริ่มต้น ความเพียรเป็นความตั้งใจที่จะทำต่อไป มีคำกล่าวว่า "ไม่มีผู้ยิ่งใหญ่คนใดที่จะไม่เคยประสบกับความผิดพลาดมาก่อน คนเรียนรู้จากความผิดพลาดมากกว่าความสำเร็จ"

4) ศรัทธา เคล็ดลับของความสำเร็จ คือ มีศรัทธาต่อตนเอง ต่อคนอื่น และต่อธุรกิจของตน เชื่อในความคิด เชื่อในกฎของความสำเร็จ

5) ความมั่นคง ความซื่อสัตย์มั่นคงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ความสำเร็จในการปกครองดูแลคนเป็นสิ่งที่กระทำยาก ต้องอาศัยเวลา แต่ความซื่อสัตย์มั่นคงเป็นสิ่งลำบากในการจะสร้างขึ้นมาก และไม่รับรองว่าจะใช้เวลายาวนานเท่าใดจึงจะสร้างขึ้นมาได้

6) ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ถ้าเกิดความพึงพอใจแล้ว จะทำให้ปรารถนาที่จะทำให้อีกขึ้นกว่าเดิม

7) ความยุติธรรม การพัฒนาปรับปรุงบรรยากาศกระตุ้นใจจะทำให้ยากถ้าปราศจากความยุติธรรม

8) ความถูกต้องแม่นยำ ความสามารถที่จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างถูกต้อง ไม่มองอะไรอย่างผ่าน ๆ ไป และเกิดความเชื่อไม่ถูกต้อง

9) ความยืดหยุ่น คือ ความสามารถที่เปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น

10) ความมีวินัยแห่งตน คนที่ไม่สามารถบังคับควบคุมตนเองได้จะไม่สามารถบังคับควบคุมคนอื่นได้เช่นกัน

11) ความแน่วแน่เด็ดขาด เป็นผลจากความกระตือรือร้นในนโยบายและวัตถุประสงค์

12) ความจำ ความจำดีและแม่นยำ ถ้าความจำไม่ดีเสียอย่างเดียวยังสิ่งอื่น ๆ จะไม่มี ความหมายอะไรจากที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่าบุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ทั้งทางกริยา ทำทาง และจิตใจ เป็นที่น่านิยมแก่ผู้พบเห็น มีสุขภาพดี มีความสง่าผ่าเผย แต่งกายสุภาพ ขยัน อดทน มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การรวมพลังของบุคคลเพื่อจะทำงาน และมีแรงจูงใจให้ร่วมมือกันในการทำงาน โดยมุ่งที่จะให้ผลผลิตสูง และขณะเดียวกันบุคคลก็ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา การที่จะทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุขนั้นต้องคำนึงถึงลักษณะดังต่อไปนี้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2522) คือ ทั้งเราและผู้อื่นต่างก็มีความสุขต้องยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน และต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ร่วมกัน

1.3 ด้านความประพฤติ องค์กรทุกองค์กรย่อมมีความคาดหวังที่จะได้พนักงานที่มีความประพฤติดีซึ่งมีผลสะท้อนไปสู่การปฏิบัติงานของพนักงานด้วย เพราะการประพฤติปฏิบัติบางอย่างอาจมีผลทำให้พนักงานผู้นั้นถูกไล่ออกทันทีเลยก็ได้ ถึงแม้จะปฏิบัติงานได้ดีปานใดก็ตาม ซึ่งมักจะปรากฏอยู่เสมอว่าความประพฤติดีนั้นเป็นคุณสมบัติขั้นต้นอันหนึ่งของพนักงานทุกคน กล่าวคือพนักงานจะต้องประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่องค์กรต้องการ เมื่ออยู่ที่ทำงานพนักงานที่มีความประพฤติดีมักจะทำงานดี อีกประการหนึ่งถ้าหากคนที่ประพฤติไม่ดี มีชื่อเสียงฉาวโฉ่ หรือมีชื่อเสียงหยาบ เพื่อนร่วมงาน ย่อมรังเกียจ สังคมก็รังเกียจ ขาดความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน ความร่วมมือก็อาจไม่ได้รับจากคนอื่นเท่าที่ควร ทำให้ทำงานได้ไม่ดี ในเรื่องนี้องค์กรจะกำหนดมาตรฐานความประพฤติและแจ้งให้พนักงานทราบโดยทั่วกันว่า พนักงานพึงประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นที่พึงประสงค์ขององค์กรหรือของผู้บังคับบัญชา แล้วแต่นโยบายของแต่ละองค์กรว่าจะกำหนดมาตรฐานประเภทใดบ้าง ซึ่งกระบวนการที่ก่อให้เกิดความประพฤติดี ประพฤติชอบ หรือมีวินัยดี จำเนียร จวงตระกูล (2530) พอดีสรุปได้ดังนี้

1.3.1 การกำหนดมาตรฐานความประพฤติ เรื่องนี้ทุกองค์กรตระหนักดีและส่วนมากจะได้กำหนดเอาไว้แล้วในข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน หรือในคู่มือพนักงาน หรือ

มิฉะนั้นก็มีการแจ้งให้ทราบเป็นระยะ ๆ ประกอบกับสามัญสำนึกของพนักงาน มาตรฐานความประพฤติ ส่วนมากจะเป็นที่รู้จักกันเพราะได้กำหนดไว้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ เช่น เรื่องมาทำงาน เรื่องการปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การปฏิบัติภาวหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายการระวังรักษาความลับของหน่วยงาน การจัดผลประโยชน์กับหน่วยงาน การดูแลรักษา และการใช้ทรัพย์สินของหน่วยงาน ความซื่อสัตย์สุจริต ความประพฤติและพฤติกรรมบางอย่างที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน การแต่งกายหรือแต่งเครื่องแบบ การเป็นหนี้เป็นสิน และการประพฤติปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

1.3.2 การกำหนดมาตรการควบคุมความประพฤติ การที่จะทำให้มาตรฐานมีผลนั้นก็ต้งกำกับควบคุม กล่าวคือ เป็นทำนองเดียวกันกับบทกำหนดโทษตามกฎหมาย หรือเป็นบทควบคุมวินัยของพระสงฆ์ กล่าวคือ เมื่อประพฤตินอกกลุ่มนอกทางออกไปจากสิ่งที่ควรประพฤติสิ่งที่สังคมหรือองค์กรถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดงมก็ย่อมถือว่าเป็นความผิด จะต้องได้รับผลตอบแทนซึ่งเป็นมาตรการแก้ไข ถ้าแก้ไขไม่ได้ ก็ต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดหรือขั้นสุดท้าย คือ การเลิกจ้างหรือไล่ออก ตามปกติแล้วมาตรการควบคุมวินัยหรือความประพฤตินี้จะกำหนดไว้ใช้ในกรณีจำเป็นเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่แท้จริงนั้นก็คือ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจพนักงาน และเป็นแนวทางให้พนักงาน ได้พิจารณาว่าตนไม่ควรประพฤติผิด เพราะนอกจากจะเป็นผลเสียหายแก่ตนเองแล้วยังเป็นผลเสียหายต่อองค์กร ซึ่งหมายถึงเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาด้วย

1.3.3 การสร้างความเข้าใจและยอมรับมาตรฐาน และมาตรการเพื่อความเป็นธรรมต่อพนักงาน องค์กรจะแจ้งให้พนักงานทราบโดยทางหนึ่งถึงความคาดหวังด้านนี้ อันรวมทั้งมาตรฐานความประพฤติ คือ สิ่งที่ทำและสิ่งที่ไม่ควรทำและถ้าทำแล้วถือเป็นความผิดแล้วจะได้รับมาตรการตอบสนองอย่างไร องค์กรส่วนมากจะทำการปฐมนิเทศพนักงานก่อนเข้าทำงาน ซึ่งกระทำโดยฝ่ายบุคคลจากนั้นก็ส่งไปยังผู้บังคับบัญชาซึ่งก็จะทำการปฐมนิเทศอีกครั้งในตอนแนะนำงานและมอบหมายงาน ต่อจากนั้นเมื่อทำงานครบระยะทดลองงานแล้วคงให้ทำงานต่อไป ก็จะจัดการปฐมนิเทศอีกครั้งหนึ่ง ถ้าทำเป็นหมู่ได้ก็จะทำเป็นหมู่รวมกัน แต่ถ้าทำไม่ได้ก็อาจทำเป็นรายบุคคลและการกระทำต่อเนื่องกันทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการเตือนและช่วยเหลือให้พนักงานตระหนักอยู่เสมอหรืออาจมีการประชุมในหน่วยงานโดยผู้บังคับบัญชาก็ได้

4) การใช้มาตรการวินัยอย่างสร้างสรรค์ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเมื่อพนักงานประพฤติผิดก็จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ประพฤติดีก็ย่อมได้รับการยกย่องเชิดชู และได้รับการส่งเสริมให้ประพฤติดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นตัวอย่างของเพื่อนร่วมงานและคนอื่น ๆ มาตรการวินัยนี้จะใช้เมื่อกรณีจำเป็นเท่านั้น ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจว่าจะใช้มาตรการสถานใดจึงจะเหมาะสม ทั้งนี้จะต้องยึดหลักของความยุติธรรมเป็นเกณฑ์ กล่าวคือจะต้องใช้อย่างเท่าเทียมกันอย่างถ้วนทั่ว และทันการณ์

สรุปได้ว่า ความประพฤติ หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลสะท้อนไปสู่การปฏิบัติงานของแรงงาน กล่าวคือ แรงงานต้องประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่องค์การต้องการเมื่ออยู่ในที่ทำงาน และเมื่อเลิกงานพนักงานจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติในทางที่สังคมพึงปรารถนา ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง นั่นเอง

1.4 ด้านความรู้ ความรู้ความสามารถ เป็นหัวใจสำคัญของการการทำงานทำให้ประหยัดกำลังคน ประหยัดเวลาในการทำงาน หากบุคคลได้ทำงานตามความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น ควรมี 3 ลักษณะ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2530) ดังนี้

1.4.1 ความรู้ทางทักษะที่นำไปสู่ความคล่องตัวเชี่ยวชาญ การที่ทำอะไร ๆ ได้อย่างคล่องหรือชำนาญ อาศัยการฝึกปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ จนเกือบเป็นอัตโนมัติ ความรู้งานธุรกิจต่าง ๆ เช่น การจัดสำนักงาน การพิมพ์งานสารบรรณ เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับทักษะด้านนี้ เมื่อฝึกหัดปฏิบัติ ซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ ก็จะเป็นส่วนเสริมสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

1.4.2 ความรู้ที่นำไปสู่ความเป็นพนักงานโดยวิชาชีพ รอบรู้ในศาสตร์และวิชาอื่น ๆ อย่างกว้างขวางพอ ถึงแม้จะไม่ลึกซึ้งแต่ก็รู้พอที่จะสนทนาและชี้แนะคนอื่น ๆ ได้ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พัฒนาการของมนุษย์ จิตวิทยา การอ่านจะช่วยให้ได้มาก แล้ววิเคราะห์ความถูกต้องและเป็นไปได้ การคิด การสังเกต และการทดลอง เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาทางด้านนี้ การร่วมกับผู้อื่นแก้ปัญหา การมีส่วนรับผิดชอบช่วยให้ความคล่องตัวทางด้านนี้สูงขึ้น สมองและไหวพริบเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ในชีวิตประจำวันการติดตามข่าวสาร สื่อมวลชนต่าง ๆ และการศึกษาจากตำรา การสังเกตวิธีการบริหารงานของนักบริหารคนอื่น ๆ จะช่วยเสริมความรู้ทางด้านนี้

1.4.3 ความรู้เมื่ออยู่กับคน คนเป็นเรื่องสำคัญ พนักงานโรงแรมต้องอยู่กับเครื่องมือเครื่องทอดลง และอุปกรณ์ก็จะกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ คนเป็นเรื่องที่จะต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด การที่จะรู้จักคนอย่างแท้จริง ควรรู้ภูมิหลังของคนเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด การศึกษา วิชาชีพ สภาพสังคมนิสัย บุคลิก อุดมการณ์ สภาพเศรษฐกิจ การศึกษา เรื่องคนเป็นเรื่องยาก สมกับ คำพังเพยที่ว่า “จิตมนุษย์นี้ไซ้รู้ยากแท้หยั่งถึง” แต่ไม่ต้องทอดถอนที่จะศึกษา เรื่องของคน ต้องอาศัยความอดทน การสังเกตความเข้าใจ และสิ่งสำคัญที่สุด คือ การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด จะเป็นแนวทางให้เราปฏิบัติอยู่กับคนได้อย่างถูกต้อง

โดยสรุปแล้ว ความรู้เป็นพื้นฐานการศึกษาทั่วไป อันเป็นการพัฒนาการใน ตัวบุคคล ที่เป็นผลจากการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ที่บุคคลทั่วไปพึงมี

2. คุณลักษณะเฉพาะ ความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นคุณลักษณะทั่วไปของบุคคล แต่ในการทำงานนั้นลักษณะของงานที่มีความแตกต่างกันไป

ผู้ที่ทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ จะต้องมีความรู้หรือความสามารถเฉพาะในสาขาอาชีพนั้น ๆ จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับคุณลักษณะเฉพาะแรงงานในที่นี้ ขอกล่าวถึง 3 ด้าน (จำเนียร จวงตระกูล, 2530) คือ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านประสบการณ์

2.1 ความรู้ทางวิชาชีพ เป็นความรู้ซึ่งได้รับจากสถาบันการศึกษาหรือจากภายนอก โดยทางใดก็ได้ เช่น ถ้าเราเป็นช่างไฟฟ้าเราก็ต้องมีพื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า จึงทำให้เป็นข้อกำหนดพื้นฐานของตำแหน่ง กล่าวคือเมื่อจะรับบุคคลเข้าทำงาน จะกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นไว้ว่าต้องมีความรู้อะไรบ้างและจะเป็นพื้นฐานทางอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรมและของตัวเอง

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ความรู้ทางวิชาชีพเป็นความรู้ทางทักษะแขนงงานต่าง ๆ ของธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรมในการนำไปสู่การทำงานในตำแหน่งแรงงานว่าจะสามารถทำงานได้หรือไม่ จะทำงานได้ดีแค่ไหน และจะทำงานได้นานเพียงไร

2.2 ความสามารถในการปฏิบัติงาน การที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดปฏิบัติงานได้ดีเพียงใดนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการเป็นเครื่องมือช่วยในการพิจารณาเพื่อให้ทราบค่าผลการปฏิบัติงาน หรือการวัดผลและการประเมินผลการทำงานนั่นเอง ซึ่งมีกระบวนการพอสรุปเป็นสังเขป คือ การแบ่งงานและกำหนดลักษณะงาน การกำหนดมาตรฐานของผลงานที่ต้องการ การมอบหมายและสั่งการให้พนักงานปฏิบัติ การติดตามควบคุมและวัดผลประเมินผล การดำเนินการตามแผนที่วางไว้ อย่างไรก็ตามลักษณะของการปฏิบัติงานที่ดี สรุปได้ 5 ประการ คือ

2.2.1 มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งงานที่ปฏิบัติเป็นผลสำเร็จมีปริมาณและคุณภาพตามที่ต้องการ

2.2.2 มีความรับผิดชอบ เป็นที่ไว้วางใจได้ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อหน่วยงาน ทั้งทางด้านการปฏิบัติงานและความประพฤติ มีความยินดีและเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาด

2.2.3 มีความรู้ความเข้าใจในงานเป็นอย่างดี ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนอย่างถ่องแท้ ว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร กับใคร ที่ไหน เมื่อใด เพื่ออะไร ปริมาณเท่าไร และจะต้องเอาใจใส่ศึกษางานและหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในและนอกงาน

2.2.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

2.2.5 มีเจตคติที่ดีต่องานและองค์กร โดยการศึกษาว่าองค์กรมีจุดประสงค์อย่างไร และตัวเรามีจุดประสงค์อย่างไร แล้วปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมเพื่อจะสามารถทำงานร่วมกับสังคมและองค์กรนั้นต่อไปได้ด้วยความพึงพอใจ

สรุปได้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานดูแลได้จากคุณภาพของการทำงาน เมื่อมีการประเมินผลแล้วได้มาตรฐานทั้งปริมาณและคุณภาพ ประหยัดแรงงาน ประหยัดเวลา ประหยัดวัสดุและงบประมาณ ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย และสร้างความพึงพอใจให้แก่เจ้าของสถานประกอบการ ส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยดี

2.3 ด้านประสบการณ์ การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพและธรรมชาติของงานนั้น ๆ ผู้ที่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ประสบผลสำเร็จนั้น นอกจากจะมีความรู้แล้ว จะต้องมีความรู้ในสาขาวิชาที่ปฏิบัติด้วย ประสบการณ์ของแต่ละคน อาจได้รับมาจากการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนก็ได้ เช่น การได้เคยปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใดมาก็ย่อมมีประสบการณ์ในสาขานั้น เป็นต้น และเมื่อบุคคลที่มีประสบการณ์อยู่แล้วได้มีโอกาสปฏิบัติงานสาขาที่เคยมีประสบการณ์จะสามารถทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปคือ ประสบการณ์เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการที่บุคคลเคยได้ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อน ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจในการทำงาน ลดความ ผิดพลาด ลดการสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระแก่สถานประกอบการ ได้เป็นอย่างดี

คุณลักษณะของแรงงาน

ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหรือทำงานใด ๆ ควรมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ 3 ด้าน (สัจ จูทรานนท์, 2529 อ้างอิงจาก Katz, 1955) คือ ทักษะด้านเทคนิควิธีทักษะด้านมนุษย์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด

1) ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรือรูปแบบต่าง ๆ ผู้ที่มีเทคนิควิธีสูงย่อมสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับงานและเหตุการณ์บุคคลที่จะประกอบอาชีพหรือทำงานใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคนิคในการปฏิบัติงานตามลักษณะธรรมชาติของแต่ละงานซึ่งจะช่วยให้งานนั้น ๆ บรรลุจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ได้ ทักษะด้านเทคนิควิธี ได้แก่ ทักษะในการพูด การเขียน การอ่าน การฟัง การกำหนดหัวข้อโครงสร้าง การสาธิต การเขียนแผนภูมิ การคิดคำนวณ เป็นต้น

2) ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) เป็นทักษะสำคัญยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมมนุษย์ เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นหนทางนำไปสู่ความร่วมมือในการกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพหลักในการสร้างมนุษยสัมพันธ์พอจะสรุปได้ 4 ประการ คือหลักความ ต้องการ หลักการจงใจ หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล และหลักกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมีทั้งการสื่อความหมาย การสังเกต การแสดงความคิดเห็น การรับฟังและการรับรู้ในความรู้สึกของผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องจากการที่บุคคลจะประกอบการทำงานใด ๆ ก็ต้องเกี่ยวข้องกันระหว่างตนเอง ผู้ร่วมงาน และงานที่จะทำเสมอ ดังนั้นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้บุคคลที่จะทำงานสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ทำให้งานที่กำลังกระทำอยู่บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและรอบคอบช่วยให้คาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องสามารถทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ผู้ที่ทักษะด้านความคิดรวบยอด หากเป็นความสามารถที่เป็นยอดในเนื้อหาวิชา และสามารถยึดหลักการหรือหัวใจของเรื่องใด ๆ ได้ก็เหมือนกับมีความรู้ทางลัดสำหรับแก้ปัญหาของวิชาหรืองานนั้น ๆ ได้โดยแท้ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ได้แก่ ทักษะเกี่ยวกับการมองการวิเคราะห์ การวินิจฉัย การสังเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ และการซักถาม เป็นต้น

จากที่กล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าคนที่สามารถทำงานด้านนี้ได้จำเป็นต้องมีความพร้อมที่จะฝึกหัดหรือเรียนการทำงานด้วยมือและทนต่อการทำงานแบบประจำ ส่วนการมีสมองดี มีสุขภาพจิตดีนั้นขึ้นอยู่กับความชอบงานด้านนี้หรือไม่ เช่น ต้องพร้อมที่จะพบปะคนมากหน้าหลายตา สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย สามารถควบคุมอารมณ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ คุณลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พนักงานโรงแรมควรมีความสนใจในธุรกิจโรงแรมอย่างแท้จริง

กู๊ด (Good, 1973) ได้อธิบายคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ (Professional Characteristic) ไว้ว่า หมายถึง ความรู้ และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ และนำไปใช้ได้ในการทำงานให้ได้มาตรฐานของงานที่ได้ฝึกฝนมา

ความรู้ในวิชาชีพ หมายถึง ความเข้าใจ และความจำเกี่ยวกับหลักการ หลักความจริง เหตุผล ข้อมูล ทฤษฎีที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในอาชีพ

ความสามารถและทักษะในวิชาชีพ หมายถึง การแสดงออกด้านความสามารถจากการกระทำทางกายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในอาชีพ บางครั้งอาจรวมถึงการกระทำทางสมอง ที่เกี่ยวกับการคิด การคำนวณได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง ซึ่งจำเป็นต้องใช้

แมกนุสัน (Magnuson, 1971) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะด้านวิชาชีพไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ

จากหนังสืออรรถาธิฐาน (2535) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า หมายถึง คุณภาพ ลักษณะ คุณค่า คุณสมบัติ สภาพ

วิทย์ เทียงบุรณธรรม (2536) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นลักษณะประจำ เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีในสันดาน

มานิต มานิตเจริญ (2535) ให้ความหมายไว้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายแห่งความดี สิ่งที่เป็นลักษณะประจำ ลักษณะที่ดีให้คุณ อาหาร จันทวิมล (2531) ได้กล่าวว่า สถานประกอบการต่างๆ หลายแห่งให้ความสนใจด้านคุณลักษณะของลูกจ้างว่าควรมีลักษณะดังนี้ คือ เช่น บุคลิกภาพ

ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับแรก โดยให้เหตุผลว่าความรู้ด้านวิชาการ สามารถฝึกอบรมได้ในสถานประกอบการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้สรุปเกี่ยวกับความต้องการกำลังคนด้านคุณภาพไว้นอกเหนือจากตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการมีความต้องการกำลังคนให้ตรงตามสาขาที่ขาดแคลน ตรงตามวุฒิที่ต้องการและตรงตามระดับการศึกษาแล้ว ยังมีความต้องการที่มีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่นายจ้างพอใจระบบการศึกษา จึงจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการด้านนี้ของตลาดแรงงานด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ผลิตกำลังคนเข้าไปทำงานในสถานประกอบการให้ถูกใจนายจ้าง ซึ่งเท่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษามีเป้าหมายอย่างกว้าง ๆ คือการสอนให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพที่กำหนด โดยไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนว่าจะเตรียมกำลังคนเหล่านั้นไปทำงานอะไรและทำงานอย่างไรจึงจะได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่พอใจของนายจ้าง โดยเฉพาะในภาคเอกชน เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญควรคำนึงถึงคือ กำลังคนประเภทใดที่นายจ้างต้องการ มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะอย่างไรที่นายจ้างพิจารณาจ้างบุคคลเข้าทำงานคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัครงานเป็นอันดับแรก ได้แก่ ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ และความมีระเบียบ และให้ความสนใจด้านวิชาการ ความรู้ การศึกษาเป็นอันดับที่สอง โดยให้เหตุผลว่า ความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ ทั้งหลายนั้น พอฝึกฝนในสถานประกอบการได้ และถึงอย่างไรก็ต้องมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ทันสมัยที่ต้องฝึกปฏิบัติกันตลอดเวลาอยู่แล้ว แต่เรื่องบุคลิก ความรับผิดชอบ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และระเบียบนั้น เป็นคุณสมบัติส่วนตัวที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขขณะปฏิบัติงานได้ และจากแนวความคิดของบลูม กล่าวว่า ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในวิชานั้น ๆ หากมีความรู้ อย่างเดียวแต่ขาดการฝึกฝนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น จะต้องให้เขาเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ จะต้องให้รู้ทฤษฎีก่อน แล้วค่อยนำไปลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ จรูญ ชูลาก (2543) กล่าวว่า พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความสำเร็จในเรื่องความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ นั้นสามารถฝึกอบรมในโรงงานได้ แต่ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความขยันอดทน ซื่อสัตย์ เป็นคุณสมบัติส่วนตัวที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขในช่วงระยะเวลาอันสั้นได้ และจากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับรูปแบบของอาชีวศึกษาพบว่า สถานประกอบการให้ความสำคัญในเรื่องคุณลักษณะ

คุณสมบัติ ส่วนตัวของผู้รับจ้างมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ขยันหมั่นเพียรและมีความอดทนต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานบรรลุความสำเร็จด้วยดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533, หน้า 479 - 480) ได้เสนอแนะว่าการเข้าสู่อาชีพของแต่ละคนอาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่การที่จะประสบผลสำเร็จในการเข้าสู่อาชีพของแต่ละคนอาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่การที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคลเหล่านั้น มักจะมีองค์ประกอบเป็นปัจจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวพันให้บุคคลประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการอาชีพเป็น 3 ประเภทคือ

1. ปัจจัยพื้นฐาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของตัวบุคคล ซึ่งอาจจะติดตัวมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ได้ ลักษณะเหล่านี้มีอยู่ในตัวบุคคลที่พบจากการศึกษารายกรณี อาจจะเป็นคุณลักษณะที่สามารถจะเสริมสร้าง หรือปรับปรุงให้มีขึ้นในบุคคลอื่นได้ ลักษณะเหล่านี้ได้แก่

- 1.1 ความขยัน
- 1.2 ประหยัด
- 1.3 ฉลาดมีไหวพริบ
- 1.4 ซื่อสัตย์และมีคุณธรรม
- 1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- 1.6 มีสุขภาพดี
- 1.7 มีความสามารถและความถนัดในงานอาชีพ
- 1.8 มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่ทำอยู่
- 1.9 การตรงต่อเวลาในการนัดหมาย
- 1.10 ใฝ่หาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่

- 2.1 ทำเลที่ตั้ง
- 2.2 ครอบครัว
- 2.3 เพื่อนฝูง

3. ปัจจัยสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขเฉพาะกรณี ซึ่งมีส่วนช่วยเสริม หรือผลักดันอย่างสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ได้แก่

- 3.1 ความต้องการที่จะหนีจากสังคมเก่า ซึ่งมีแต่ความยากจนไปสู่สังคมใหม่ที่ดี

กว่าเดิม

- 3.2 ความต้องการที่เป็นที่ยอมรับ

- 3.3 ความต้องการที่จะวางรากฐานครอบครัวให้มั่นคง เพื่อบุตรภรรยาจะได้ไม่ต้อง

ลำบากเหมือนที่ตนเองเคยประสบมาแล้ว

สมยศ นาวิการ และผุสดี รุมาคม (2537, หน้า 438-441) ได้สรุปคุณสมบัติทั่ว ๆ ไปของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจการผลิต คือ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสียสละ มีความรู้เรื่องสินค้า

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการและให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัครงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยัน อดทน มีระเบียบ และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนในด้านความรู้ และทักษะในเชิงวิชาการนั้นเป็นความต้องการในอันดับรอง ๆ ลงไป เพราะว่าสามารถที่จะฝึกฝนในสถานประกอบการซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษา ยังไม่เคยฝึกฝนนักเรียนมาก่อน ครูผู้สอนจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้นำความรู้เจตคติและทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่มีลักษณะเป็นเขตอุตสาหกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต่อไป

คุณลักษณะแรงงานเฉพาะ หมายถึง คุณลักษณะด้านของแรงงานที่สถานประกอบการต้องการ ซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษา หมายถึง ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย จากโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาหรือเทียบเท่าและผู้จบอาชีวศึกษาระดับ ปวช. ปวส. สาขาวิชา หมายถึง ผู้จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียน/วิทยาลัย อาชีวศึกษา/วิทยาลัยเทคนิค ได้แก่ สาขาดังต่อไปนี้ พาณิชยการ การบัญชี การตลาด เลขานุการ คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ การเงินและการธนาคาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจการค้าต่างประเทศ การจัดการงานบุคคล ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจสถานพยาบาล การประชาสัมพันธ์ ธุรกิจหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ช่างเคหะภัณฑ์ ช่างพิมพ์ ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม ช่างเทคนิค แวนและเลนส์ ช่างสำรวจ ช่างต่อเรือ ช่างเขียนแบบเครื่องกล ช่างเครื่องมือวัดและควบคุมในอุตสาหกรรม ช่างซ่อมบำรุง ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการผลิต ช่างกลโรงงาน ช่างยนต์ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างเทคนิคโลหะ ช่างไฟฟ้า ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคการหล่อ ช่างโยธา ช่างเทคโนโลยีสิ่งทอ ช่างออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

คุณลักษณะแรงงานทั่วไป หมายถึง คุณลักษณะของแรงงานที่ผู้ประกอบการต้องการ เพื่อให้การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เกิดผลดีมีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการด้านใหญ่ ๆ 8 ด้าน ดังนี้

1. คุณค่าเฉพาะตัว หมายถึง ความซื่อสัตย์ นับถือตนเอง และมีภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง มีเป้าหมายในอาชีพและชีวิต มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดี มีความกระตือรือร้นและไม่จำกัดความสามารถของตนเอง

2. ทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง มีความยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ และมีแนวทางแปลกใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของงานที่เปลี่ยนแปลงได้สามารถวางแผนและจัดระบบการทำงานได้ สามารถใช้เหตุผลและตัดสินใจได้อย่างเที่ยงตรง และมีสมาธิจดจ่ออยู่กับงานหลาย ๆ ส่วนในเวลาเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี มีไหวพริบดี ยอมรับผู้อื่น ยอมรับข้อติชม ทำงานเป็นทีมได้ มีความเป็นมิตร เสมอต้นเสมอปลายกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือดี เต็มใจรับมอบงานด้วยความยินดี ยอมรับการปกครองและคำปรึกษาแนะนำของหัวหน้าเคารพในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่นและมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ

4. ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง รู้จักถามคำถาม รู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น แจ้งหัวหน้างานเมื่อต้องหยุดงานพร้อมเหตุผล พุดจาจะฉานชัดเจนและเป็นผู้ฟังที่ดี

5. ลักษณะเกี่ยวกับงาน หมายถึง ทำงานเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนด ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างไม่บกพร่อง มีสมาธิในการทำงาน ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีความแม่นยำเที่ยงตรง และพิถีพิถันในการทำงาน ดูแลรักษาเครื่องมือและวัสดุอยู่เสมอ มีความละเอียดถี่ถ้วนและปรับปรุงการทำงานได้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

6. มีวุฒิภาวะ หมายถึง ทำงานได้ดีโดยไม่ต้องควบคุมหรือตรวจหา เชื้อถือและไว้วางใจได้ มีความพร้อมในการทำงาน มีความภูมิใจในงานของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสุขุมและควบคุมตนเองได้ มีวุฒิภาวะทางความคิด ภิริยาทำทางและการกระทำ ประเมินผลงานของตนเองได้ มีความอดทน รู้จักใช้เวลาอย่างฉลาด และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

7. สุขนิสัยและความปลอดภัยในงาน หมายถึง ปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัย รักษาอัตราในการทำงาน และอัตราการผลิตที่เหมาะสม รักษาสุขนิสัยส่วนบุคคลอย่างดี สวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมและแต่งกายดี สามารถทำงานภายใต้ความเครียดได้ดี มีความแข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานทำและมีสุขภาพที่ดี

8. ความผูกพันและความรับผิดชอบในงาน หมายถึง ตรงต่อเวลาและสม่ำเสมอในการทำงาน ปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับงานไม่ถือว่าเป็นเพียงหน้าที่มีความสนใจและกระตือรือร้นในงาน ต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและพนักงานขององค์กร ทำงานเต็มกำลังความสามารถ และพยายามทำให้คนอื่นพอใจ และแสดงความห่วงใยและความมุ่งหวังเกี่ยวกับอนาคตของงานของตนในหน่วยงาน

การจัดการอาชีวศึกษาที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างสมบูรณ์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาจะต้องประสานสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับสถานประกอบการ เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้นคือ กำลังคนที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาเป็นผู้ผลิต

กำลังคน ส่วนสถานประกอบการเป็นผู้ใช้กำลังคน สถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ผลิตกำลังคนด้วย อาชีวศึกษาก็ย่อมมีความต้องการและมุ่งหวังที่จะให้กำลังคนเหล่านั้นเข้าสู่อาชีพทุกคน สถานประกอบการ ในฐานะผู้ใช้กำลังคนก็ย่อมต้องการและมุ่งหวังที่จะได้กำลังคนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะ คุณสมบัติ ตรงตามต้องการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2 ฝ่าย การจัดการอาชีวศึกษาจึงจะต้องมีการประสาน สัมพันธ์กับสถานประกอบการอย่างมีจุดยืนร่วมกันเพื่อที่จะหาแนวทางร่วมกันในการผลิตกำลังคน และการใช้กำลังคน ในปัจจุบันสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา ได้ตระหนักความสำคัญจำเป็นที่จะต้อง ผลิตกำลังคนตามความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้น คุณลักษณะของกำลังคนหรือผู้สำเร็จทางการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา จึงเป็นสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก ในการที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะก้าวสู่ งานอาชีพ หรือตลาดแรงงานสถานประกอบการ

การศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา คือ ตามที่สถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน ต้องการนั้น ส่วนใหญ่จะไม่ได้มุ่งเน้นที่ความสามารถทางวิชาชีพ หรือวิชาการเท่านั้นแต่จะมุ่งเน้น และให้ความสำคัญด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้สำเร็จการศึกษาควบคู่ด้วยดังที่ สมาน แสงมะลิ (2529, หน้า 17) กล่าวว่า ในการประกอบอาชีพของคนเรานั้น สิ่งที่ภาพธุรกิจเอกชนให้ความสำคัญ เป็นอันดับแรก คือนิสัยและคุณธรรม ประการที่สอง คือการที่มนุษย์สัมพันธ์เข้ากับคนอื่น ได้ สามารถใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน ในการสื่อสารความหมายติดต่อกับผู้อื่น ได้อย่างเป็นที่เข้าใจดี ทั้งสองฝ่าย ประการที่สาม คือเรื่องฝีมือที่แนะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

คุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามจุดหมาย ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของอาชีวศึกษา 2545 ที่กำหนดไว้ว่า

1. เป็นหลักสูตรช่างฝีมือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนากำลังคน ให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรม บุคลิกภาพ และเจตคติที่เหมาะสมออกไปประกอบอาชีพ ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ

2. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเน้นความชำนาญเฉพาะด้าน และเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพ และโอกาสของผู้เรียน สามารถถ่ายโอนผลการเรียนและสะสม การเรียนเทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบ อาชีพอิสระได้

3. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรเพื่อให้ตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่นนั้น ๆ

จุดหมาย

1. เพื่อให้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ นำไปปฏิบัติในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกวิถีดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชนและประเทศชาติ

2. เพื่อให้ผู้มีปัญญา มีทักษะในการจัดการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจ และภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่น

4. เพื่อให้เป็นพลดีกรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่น และประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์เหมาะสมกับงานอาชีพนั้น ๆ

6. เพื่อให้มีความตระหนัก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการศึกษาระดับและประเทศใด ๆ เพราะการศึกษาที่มุ่งผลิต เพื่อให้มีทักษะ และความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ ซึ่งเป็นการศึกษา ที่สนองต่อความต้องการแรงงาน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง

ความสำคัญของอาชีวศึกษาดังกล่าวข้างต้น ที่มุ่งให้คนมีทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ประกอบกับตลาดแรงงานมีแนวโน้มต้องการกำลังคนในภาคอาชีวศึกษา เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ย่อมมีผลกระทบต่อการผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาโดยตรง ซึ่งรัฐได้ตระหนักถึงบทบาทของโรงเรียนเอกชน ในการเข้ามามีส่วนแบ่งเบาภาระ โดยเร่งรัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษามากขึ้น ดังปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 คือ “สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพให้มากขึ้น โดยเฉพาะ การศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาที่เป็นความต้องการของกลุ่มคน” โดยมีมาตรการ 3 ข้อ คือ

1. ส่งเสริมบรรยากาศการลงทุนการศึกษาของเอกชน โดยจะไม่ขยายการศึกษาในพื้นที่ และสาขาที่เอกชนสามารถจัดได้อย่างเพียงพอ และมีคุณภาพคืออยู่แล้วพร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนา การศึกษาโดยการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานประกอบการ จัดการบริการการศึกษา และฝึกอบรม เพื่อปรับกำลังให้เหมาะสม ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพชีวิต

3. ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชน ทั้งในและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (กรมอาชีวศึกษา, 2534, หน้า 15-33)

ผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เมื่อศึกษาจนครบหลักสูตรที่ได้ กำหนดไว้แล้วจะต้องมี บุคลิกภาพส่วนตัว มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถนำเอาความรู้และทักษะต่าง ๆ ในวิชาชีพ ไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชนและประเทศชาติ

คุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาดังกล่าวจะสอดคล้องกับ อานนท์ สิมะกุลธร (2534, หน้า 60) ได้กล่าวว่า ผู้จบอาชีวศึกษาทั่วไปยังขาดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดควมมี ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สัมมาคารวะ แต่การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา (2531, หน้า 67-68) เรื่องความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้พิจารณา คุณลักษณะที่ตลาดแรงงานภาคเอกชนต้องการว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะต้องมี คุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้วิชาการ และวิชาชีพเป็นอย่างดี
2. เป็นคนดีมีคุณธรรม ให้นายจ้างเกิดความไว้วางใจ
3. บุคลิกท่าทางดี ต้องให้ดูเหมือนบุคคลที่พร้อมจะทำงานได้
4. ถ้ามีประสบการณ์ในการเคยผ่านงานมาบ้างเป็นสิ่งสำคัญมาก
5. สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานบางประเภท มีความจำเป็น เช่นรถจักรยานยนต์
6. ความรู้ความสามารถพิเศษ ยังคงเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ เช่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ รู้คอมพิวเตอร์ รู้การสั่งเทเล็กซ์ ขับรถได้ เป็นต้น
7. ถ้าเป็นโสดโอกาสจะดีกว่า เพราะมีความคล่องตัวในการทำงาน เช่น ทำงานเป็นกะได้ ออกต่างจังหวัดได้ เป็นต้น

การพิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาเบื้องต้นก่อนที่หน่วยงานหรือสถานประกอบการ รับเข้าทำงานนับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ อารีรัตน์ อุตสาหะวิริยกุล (2531, หน้า 1-8) กล่าวถึง คุณลักษณะของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่ตลาดต้องการจะต้องประกอบด้วย

ประการแรก มีความรู้ดี หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางด้านบริหารธุรกิจ ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านการจัดการความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การตลาดการบริหารบุคคล และความรู้ทางสถิติและการวิเคราะห์เชิงประมาณ

ประการที่สอง มีความชำนาญ เน้นความสามารถที่จะนำความรู้มาใช้ในการงานที่อยู่ใน ความรับผิดชอบ

ประการสุดท้าย มีบุคลิกภาพ ความซื่อสัตย์ คุณธรรม มีความเชื่อมั่น ขยัน มีไหวพริบ มีมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม มีความอดทน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ มัลลิกา บุญนาค (2528, หน้า 1-3) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติไว้ว่า ต้องเป็นผู้รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีเหตุผล ตรงต่อเวลา มีความคล่องแคล่วในการทำงาน รู้จักกาลเทศะ และมีสัมมาคารวะ และอีกประการหนึ่งสิ่งที่เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามความร่วมมือและความเห็นสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษาภาครัฐกับสถานประกอบการ ในการที่จะมุ่งมั่นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณลักษณะตามต้องการทั้ง 2 ฝ่าย ก็คือ การจัดประชุมสัมมนาเพื่อความร่วมมือระหว่างผู้บริหารอาชีวศึกษา และของนักศึกษา กับผู้บริหารสถานประกอบการและองค์กรเอกชน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง (2534, หน้า 74-77) ผลการประชุมได้ความคิดเห็นร่วมกันว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องประกอบด้วย ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีน้ำใจ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดริเริ่ม สุขภาพแข็งแรง ทำงานเป็นกะได้ ทำงานเป็นทีม มีความเชื่อมั่นในวิชาชีพ มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ มีความรู้ทักษะในการผลิตอุตสาหกรรม มีพื้นฐานวิชาชีพที่ได้มาตรฐาน มีการแต่งกายที่เหมาะสม มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก มีความสำนึกในเรื่องความปลอดภัยและรักษาสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ วิรัช กุมุทมาศ (2528, หน้า 70-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในการพัฒนาอาชีวอุตสาหกรรมพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ภาคเอกชนต้องการ ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. คุณค่าเฉพาะตัว
2. ทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. ทักษะในการสื่อสาร
5. ลักษณะเกี่ยวกับงาน
6. สุขนิสัยและความปลอดภัยในการทำงาน
7. มีวุฒิภาวะ
8. ความผูกพันรับผิดชอบงาน

สรุปได้ว่า ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ควรมีคุณลักษณะประการแรกคือ คุณลักษณะด้านวิชาการ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ตามหลักวิชาการสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในงานอาชีพ เป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ ติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อยู่เสมอ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การติดต่อสื่อสาร

การสั่งการ การตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ตลอดจนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ ประการที่สอง คุณลักษณะด้านวิชาชีพ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางานอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทำงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำสามารถปรับประสบการณ์ทางวิชาชีพให้เกิดประโยชน์ต่องานและชีวิตประจำวัน มีความรู้ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ เครื่องใช้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนมีทักษะในการจัดระเบียบงานและควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สาม คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพอ่อนโยน สุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง แต่งกายเหมาะสม เชื้อมั่นในตนเอง มีกิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย มีสุขภาพแข็งแรง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประการสุดท้าย คุณลักษณะด้านจริยธรรมและคุณธรรม ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีวินัย มีความยุติธรรม มีความอดทน อดกลั้น มีสัมมาคารวะตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบสูง มีความประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดี

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ยึดคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 2) สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ
3. เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
4. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กร สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ
5. เพื่อให้มีปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพ และการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง
6. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั่น ๆ
7. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

8. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ

9. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตน ในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

และจากคู่มือผู้สมัครงาน “วันนัดพบแรงงานชลบุรี 2549” จัดโดย สำนักงานจัดหางาน จังหวัดชลบุรี ร่วมกับบริษัท อมตะคอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน) และโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค) ได้สรุปคุณสมบัติของผู้สมัครงานที่นายจ้างต้องการ โดยมุมมองของนายจ้างแต่ละรายที่จะใช้ในการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับ ผู้สมัครงานคนหนึ่งคนใดนั้นจะแตกต่างกันไป บางครั้งอาจขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานที่ต้องการรับสมัครด้วย นายจ้างบางคนอาจมองในภาพรวมว่าต้องพร้อมทุกด้าน จึงจะเป็นพนักงานของบริษัทตนได้ แต่บางคนมองเห็นเฉพาะความสามารถ หรือทักษะที่จำเป็นกับงานในตำแหน่งนั้นเป็นหลัก แม้ผู้สมัครงานจะขาดคุณสมบัติอื่นใดไปบ้าง นายจ้างก็อาจผ่อนปรนรับเข้าทำงานไว้ก่อนและพยายามแก้ไขในช่วงทดลองงาน เป็นต้น ทั้งนี้คุณสมบัติโดยทั่วไปที่นายจ้างให้ความสำคัญและใช้ประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้สมัครงาน ได้แก่

1. ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ตรงตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ในตำแหน่งที่สมัคร

2. บุคลิกภาพที่เหมาะสม แบ่งเป็น

2.1 ความเป็นผู้ใหญ่

2.2 การเรียนรู้และยอมรับข้อจำกัดของตนเอง

2.3 การมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน

2.4 ความรับผิดชอบสูง

3. การรักษากฎเกณฑ์ของอารมณ์ ลักษณะที่บ่งชี้ คือ

3.1 สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี ในขณะที่เผชิญกับสภาวะขัดแย้งและสิ่งไม่พึงพอใจ

3.2 สามารถรักษาและควบคุมให้ร่างกายมีการแสดงออกที่สมดุลระหว่างอารมณ์และภาวะทางจิต เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาส่วนตัวและเกิดความเครียดเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัว

3.3 มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่รุนแรงได้อย่างสงบและอดทน ตลอดจนมีความทะเยอทะยานในระดับที่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดความคิด ก้าวหน้าและพัฒนางาน

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่น นายจ้างอาจสังเกตจากประสบการณ์เดิม ได้แก่

4.1 การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หมู่บ้าน และที่ทำงาน

- 4.2 การให้ความสำคัญกับความสำเร็จในนามกลุ่มมากกว่าส่วนตัว
- 4.3 มีความกลมกลืนในพฤติกรรมเมื่ออยู่ในกลุ่ม สามารถเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. ความสามารถในการสู้งานหนัก และเผชิญกับปัญหาอุปสรรคได้อย่างมั่นใจ สังเกตได้จาก
 - 5.1 ผลสัมฤทธิ์ของการทำงานในอดีต
 - 5.2 การทำกิจกรรมที่ยากลำบากและต้องใช้ระยะเวลานาน ๆ ในสมัยเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้
 - 5.3 การพัฒนาผลการเรียนให้อยู่ในระดับดีขึ้นไปเรื่อย ๆ
 - 5.4 วิถีทางการดำรงชีวิต เช่น การทำงานหาเงินเรียนหนังสือด้วยตนเอง
6. ความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อตนเอง/องค์กร/งานในหน้าที่ และเพื่อนร่วมงาน เป็นสิ่งที่สามารถหล่อหลอมได้ตั้งแต่วัยเด็ก ให้เติบโตอย่างมีศีลธรรมและจริยธรรม โดยครอบครัวและสถานศึกษา เช่น การยอมรับที่จะแนะนำตนเอง ทั้งในด้านดีและไม่ดีให้ผู้อื่นทราบอย่างตรงไปตรงมา การรู้จักให้อภัยและขอโทษผู้อื่นเมื่อกระทำผิด การรู้จักให้และรับจากผู้อื่น และความมีเมตตาธรรมต่อผู้คนรอบข้าง เป็นต้น
7. การรักษาระเบียบวินัย มีความละเอียด และรู้สึกผิดเมื่อคิดจะกระทำผิดระเบียบ/กฎเกณฑ์ของสังคมหรือองค์กร

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สอดคล้องกับคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนในด้านความรู้ และทักษะในเชิงวิชาการนั้นเป็นความต้องการในอันดับรองๆ ลงไป เพราะความสามารถที่จะฝึกฝนในสถานประกอบการ ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษายังไม่เคยฝึกฝน นักศึกษามาก่อน ครูผู้สอนจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้นำความรู้ เจตคติและทักษะต่างๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่มีลักษณะเป็นเขตอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

1. ด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพ (Personality) มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บุญส่ง นิลแก้ว (2521, หน้า 1) ให้ความเห็นว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายด้าน เช่น ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม

ประสมประสานรวมกัน เป็นพฤติกรรมที่มีระบบที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล ซึ่งคล้ายคลึงกับทักษะของ วิชา เทพยา (2527, หน้า 1) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กิริยา มารยาท ลักษณะนิสัย อุปนิสัย และพหุนาฏกรรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2531, หน้า 305) ได้อธิบายไว้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง สภาพนิสัยจำเพาะของคน นอกจากนั้น ชำรง บัวศรี (2527, หน้า 32) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของคนไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับบุคคลทั้งหมด ยกเว้น เพียงรูปร่าง หน้าตา สัดส่วน สีผิวของร่างกายแล้ว นอกนั้นจะเกิดจากการฝึกฝนอบรมเรียนรู้จากประสบการณ์ภายหลังทั้งสิ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นบุคคล ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งภายนอกและภายในร่างกาย ได้แก่ ลักษณะทางกาย อารมณ์ ความรู้ ความสามารถ ซึ่งจะมี ความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ด้วยอิทธิพลจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์

ในการประกอบอาชีพความสำเร็จหรือล้มเหลว ส่วนหนึ่งจะเกิดขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นสำคัญ ผู้สำเร็จการศึกษาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานควรจะทำให้ความสนใจเรื่องบุคลิกภาพอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพจะมีผลกระทบโดยตรงต่อหน้าที่การงาน ชีวิตส่วนตัวและการอยู่ร่วมในสังคม บุคลิกภาพจะเป็นลักษณะอันดับแรกในการสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ดี ดังเช่น อาภา ภมรบุตร (2524, หน้า 1-15) ได้ให้ความเห็นว่าบุคลิกภาพที่ดีควรประกอบด้วย 1) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง 2) มีความประพฤติดี 3) มีความสามารถแสดงซึ่งความคิด 4) มีอารมณ์ที่มั่นคง 5) มีความกระตือรือร้น 6) มีความเชื่อมั่นในตนเอง และ 7) แต่งกายดีเหมาะสมกับกาลเทศะ

ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้อง กับ สุรางค์ แสงวานิช (2528, หน้า 37-45) กล่าวถึงบุคลิกภาพที่ดีประกอบด้วย 1) สุขภาพอนามัยดี 2) ยิ้มแย้มแจ่มใส 3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 4) สุขภาพ วาจาไพเราะ 5) สุขภาพจิตดี อารมณ์มั่นคง และ 6) เป็นคนเปิดเผย

บุคลิกภาพที่ดีกล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่าคุณลักษณะที่เหมือนกันคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่แตกต่างจากที่ รัชนี ลาซโรจน์ (2527, หน้า 293-294) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพที่ดีนั้นจะต้องสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีสุขภาพอนามัยดีและรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของผู้อื่นเข้าใจ และซาบซึ้งในการมีและการใช้ศิลปะในชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษาควรประกอบด้วย ลักษณะดังนี้ มีกิริยาที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสุภาพอ่อนโยน วาจาไพเราะ และมีท่าทางสง่าผ่าเผย รู้จักแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง แต่งกายเหมาะสม เชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยกิริยาวาจาที่เหมาะสม เป็นคนเปิดเผยอารมณ์ที่แจ่มใส สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ เข้มแข็ง อดทน

อย่างไรก็ตาม ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาที่มีบุคลิกภาพดีแล้วยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์จะทำให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีความสุข และมีการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดียิ่งทำให้เป็นที่ชื่นชอบ ศรัทธา และยอมรับของบุคคลอื่น

มีผู้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ท่าน ดังเช่น ธนา โกมลภิต (2527, หน้า 4) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์ให้คนในกลุ่มได้ร่วมมือกันทำงานอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ ร่วมใจกันทำโดยให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและพึงพอใจในสังคมซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับที่ ชีรุฒิ ประทุมรัตน์ (2530, หน้า 191-192) แสดงความเห็นว่ามีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกในรูปของสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและบังเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความพอใจและสบายใจในการทำงานด้วย นอกจากนั้น พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530, หน้า 402) ได้อธิบายความหมายของคำว่า มนุษยสัมพันธ์ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน จากความหมายเหล่านี้ พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การทำงานที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานที่บรรลุเป้าหมาย เครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือที่ดีต่อกัน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันยอมรับซึ่งกันและกัน ก็คือ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ดังที่ เมธี ปิณฑานนท์ (2533, หน้า 18) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลากรด้วยกันและระหว่างผู้บริหารกับผู้บริหาร เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นและให้มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของบุคคลากร และดังที่ ภิญญู สาร (2536, หน้า 417) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะต้องเป็นคนพูดจาดี ถูกหู ให้กำลังใจแก่คน แสดงความยินดีเมื่อใครได้ดี มีความมั่นใจ เห็นอกเห็นใจ และมีอารมณ์มั่นคง ซึ่ง วิจิตร วรุมบางกูร (2527, หน้า 60-61) ได้จำแนกคุณลักษณะของมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาเป็นคุณลักษณะ 16 ประการ ดังนี้

1. มีท่าทางดี มีลักษณะการเข้าหาคน กริยามารยาทเรียบร้อย การพูดมีความสนุกสนาน คลกขบขัน เมกิบาน ผู้ที่คบหาด้วยเกิดความสบายใจ มีลักษณะที่ดีในการโอภาปราศรัย
2. บุคลิก ได้แก่ รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว กริยาท่าทางและการพูดจา
3. มีความเป็นเพื่อน สนทนากลมเกลียว เป็นเพื่อนได้ง่าย เป็นกันเอง
4. มีความอ่อนน้อม รวมทั้งกริยามารยาทที่สุภาพ พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน
5. มีน้ำใจ เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย ความคิด หรือกำลังเงินในลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. การให้ความร่วมมือที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

7. มีความกรุณาเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากมีความกรุณาปราณี แก่บุคคลโดยทั่วไป

8. ทำตนให้เป็นคนที่มีประโยชน์ ช่วยเหลือในกิจการงานแก่คนทั่วไปโดยมิได้หวัง ประโยชน์ อำนวยประโยชน์แก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นด้วยกำลังความคิดกำลังกายหรือกำลังทรัพย์

9. มีการสร้างสรรค์ มิใช่การทำลายหรือหน่วงเหนี่ยวความเจริญของผู้อื่น

10. มีอารมณ์ดี มีการควบคุมการใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

11. มีความกระตือรือร้น ได้แก่ ความมีชีวิตจิตใจ ไม่เชื่องซึม

12. มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน คำพูด คำสัญญา รักษาเวลา ซื่อตรงและสุจริต

13. มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อภริยาทางทาง การกระทำและคำพูดที่ไม่สบอารมณ์

14. มีความขยันขันแข็งต่อการทำงาน ต่อภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบไม่เป็นคนเกียจคร้าน

อันจะทำให้ภาพพจน์และความนิยมเสื่อมเสียไป

15. มีความพยายามในอันที่จะฝึกฝนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอย่างไม่ทอดย ายพยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ พยายามเอาชนะใจคนและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนทาง นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดี

16. มีปฏิภาณไหวพริบดีในการสร้างบรรยากาศ มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีบุคคลหลายประเภทที่ต้องสร้างความสัมพันธ์ด้วย

ดังเช่น วิจิตร วุฒบางกู (2527, หน้า 142-147) ได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ เพื่อนร่วมงาน ดังนี้

1. รู้จักยกย่องเพื่อนด้วยกัน ทักทาย ติดต่อกัน
2. มีความจริงใจ
3. ไม่นินทาเพื่อน
4. ไม่ขัดทอดความผิดให้เพื่อน
5. รู้จักชมเชยเพื่อนในสิ่งที่สมควร
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ
7. ให้เพื่อนได้ทราบในสิ่งที่ต้องรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง
8. รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนบ้าน
9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือผู้อื่น
10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
11. เป็นผู้มีใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนฝูง
12. รู้จักพบปะสังสรรค์บ้างตามโอกาสอันสมควร
13. รู้จักให้ความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ร้อน

คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกันมาก ดังเช่น รุ่งทิวา จักรกร (2526, หน้า 149) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นประกอบด้วย

1. ความเป็นกันเอง
2. ความเสนอต้นเสมอปลาย
3. ความขี้มั่วแจ่มใส
4. รู้จักยกย่องชมเชย
5. รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
6. สามารถปรับตัวได้ดี
7. มีความยืดหยุ่น

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาที่มีบุคลิกภาพดีจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย คือ ต้องรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ควบคุมอารมณ์ได้ดีเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน ให้เกียรติและยกย่องเพื่อนร่วมงาน จริงใจกับผู้ร่วมงาน รู้สึกร่วมต่อการสังเกตความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่น สร้างเสริมความสามัคคี รู้จักคุ้นเคยกับผู้อื่น เป็นคนเสนอต้นเสมอปลาย

2. ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน การคัดเลือกสรรหาบุคลากร ได้ศึกษาถึงความต้องการด้านคุณลักษณะของบุคลากรของอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในประเทศไทยในด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้ (อัมพร สุขเกษม, 2529, หน้า 28 - 31) การคัดเลือกพนักงานจะต้องพิจารณาความรู้ความสามารถ และสติปัญญา ในการปฏิบัติงานของพนักงาน คุณวุฒิที่ต้องการมากที่สุด สำหรับพนักงานระดับปฏิบัติการ คือ คุณวุฒิปริญญาตรีประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และต้องการพนักงานพิเศษฯ มากกว่าพิเศษฯ จากการค้นพบแนวโน้มของอาชีพต่างๆ แล้ว พร้อมทั้งวิธีการที่ทางหน่วยงานได้ตั้งเกณฑ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพิจารณา ก็จะพบว่า นอกจากความรู้ความสามารถและสติปัญญา ก็ไม่เพียงพอสำหรับคุณลักษณะที่จะเข้าสถานประกอบการได้

คุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาดังกล่าว เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสรุปคุณลักษณะของสำเร็จอาชีวศึกษาออกเป็น คุณลักษณะด้านวิชาการ คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านจริยธรรม และคุณธรรม

คุณลักษณะด้านวิชาการ กรมอาชีวศึกษา ในฐานะที่มีภารกิจหลักในการจัดการอาชีวศึกษาที่ผลิตกำลังคนและพัฒนากำลังคนเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้รับผิดชอบการผลิตกำลังคนในหลายหลักสูตร คือ หลักสูตร ปวช., ปวส., ปวท., ปทส. และหลักสูตรระยะสั้น

การผลิตกำลังคนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ หรือศึกษาต่อก็ได้ การที่หลักสูตรมีลักษณะที่จบในตนเอง มุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพหรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ สามารถปฏิบัติงานในระดับช่างฝีมือ
2. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ มีความภาคภูมิใจและมั่นใจในวิชาชีพที่เรียน
3. เพื่อพัฒนาทางด้านวินัยในการทำงาน มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต

ความขยันหมั่นเพียร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบในการทำงาน

ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าวมานี้ จึงเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าต้องการให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเป็นกำลังคนระดับกลาง ถึงในระดับที่สูงกว่าพื้นฐานหรือระดับปฏิบัติ นั้นหมายถึง การปลูกฝังการเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับของหัวหน้างานขั้นต้น ได้เป็นอย่างดี สามารถที่จะปฏิบัติเองได้ และในขณะเดียวกันสามารถที่จะสั่งการได้ เป็นผู้ติดต่อประสานงานได้ ควบคุม ติดตามประเมินผลงานได้ มีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแก้ไขได้ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นที่ยอมรับพร้อมทั้งเข้ากับบุคคลอื่นได้ มีความเข้าใจในภาษาและสื่อความได้อย่างถูกต้อง รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานในหน้าที่เป็นอย่างดี และมีการคิดค้น แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้คุณลักษณะอย่างหนึ่งที่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะพึงมี คือ คุณลักษณะด้านวิชาการ

การจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษาด้านอาชีวศึกษานั้น งานที่เป็นภารกิจที่สำคัญของการจัดการศึกษาก็คือ งานด้านวิชาการนั้น หมายถึง งานที่ฝ่ายบริหารและผู้สอนจะต้องให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 15) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานด้านวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะปรากฏได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

คำกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับ โกวิท วรพิพัฒน์ (2529, หน้า 21) ได้กล่าวไว้ว่าการฝึกการเรียนด้านอาชีวศึกษานั้นจะเน้นให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ให้รู้จักตนเอง รู้จักสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม รู้ในแง่วิชาการการวิเคราะห์วิจัย ซึ่งตรงกับ อมรรัตน์ เจริญชัย (2531, หน้า 18-21) ได้กล่าวสอดคล้องต้องกันว่า นักศึกษาควรศึกษาค้นคว้า วิจัย เผยแพร่ความรู้ แก้ไขปัญหาด้วยวิชาการ หลักการและเหตุผล รู้จักผสมผสานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางศิลปะ และทางสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกับที่กล่าวมานี้ก็ตรงกับที่ รัชนิ ลาซโรจน์ (2527, หน้า 494) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า การสอนนักเรียนนั้นจะต้องสอนให้เป็นคนที่ดี และวิจารณ์เป็น ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้องในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เรื่อง ความรู้ ทักษะ โอกาสการมีงานของผู้สำเร็จ

การศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ พบว่า นายจ้างในภาครัฐ มีความคิดเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ต้องมีความรู้ทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

คุณลักษณะด้านวิชาชีพ การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ หรือเพื่อประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ตามความรู้ ความถนัดเมื่อเป็นเช่นนี้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา จำเป็นจะต้องมีความรู้ ความถนัดทางวิชาชีพที่ตนเองศึกษาเล่าเรียน และจะต้องเป็นความรู้ถนัดใน วิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จนประสบความสำเร็จ

การมีความรู้ทางวิชาชีพนั้นไม่เพียงแต่รู้ภาคทฤษฎี แต่จะต้องมีความรู้ในทางปฏิบัติจริงมี ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสามารถที่จะเกิดแนวความคิดในการพัฒนา ความรู้ทางวิชาชีพของตนให้ก้าวหน้า และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องานที่รับผิดชอบซึ่งก็ตรงกับที่ บรรจง ชูสกุลชาติ (2531, หน้า 11) กล่าวว่าไว้ว่านักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนวิชาชีพให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติจริงได้ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จนมีความเข้าใจ สามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ให้เกิดความรู้ต่าง ๆ ในสาขาที่เรียน และสร้างความมั่นใจจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

คุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะที่ควรจะมีเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ อันเกี่ยวข้องกับงานที่จะทำ ซึ่งตรงกับความต้องการของลักษณะงานในตำแหน่งนั้น ดังนั้น คุณลักษณะด้านวิชาชีพควรประกอบไปด้วยมีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความคิดริเริ่ม ทำงานได้ถูกต้องแม่นยำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความรู้ความชำนาญ ในการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้เทคโนโลยี จากคุณลักษณะดังกล่าวจะสอดคล้องกับ ลัททิ ชัยปัญญา (2533, หน้า 36) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีดังนี้ 1) มีความสามารถในการติดต่อและ เข้ากับผู้อื่นได้ดี 2) มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี 3) รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ 4) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 5) ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 6) เป็นผู้ที่นำเข้าใจและ มีเวลาสำหรับผู้ร่วมงาน 7) มีความสนใจในบุคคลอื่น 8) มีความสามารถในการวางแผนและ การจัดระเบียบงาน 9) รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ และ 10) รู้จักใช้ช่องทางแห่งอำนาจหน้าที่

3. ด้านการมีวินัยในตนเอง คุณสมบัติของแรงงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในพื้นที่เป้าหมายได้ดำเนินงานก้าวหน้าไปมาก แต่ความสำเร็จที่แท้จริงของแผนงานนี้ ส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของแรงงาน ทั้งแรงงานที่ไร้ฝีมือและแรงงานฝีมือมีบทบาทสำคัญยิ่งในอันที่จะร่วมกัน สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ของการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณสมบัติของแรงงาน ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนวความคิดไว้ดังนี้ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2526, หน้า 14-15) กล่าวว่าจากการวิเคราะห์ คุณสมบัติของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการในประเทศไทย ปรากฏว่านายจ้างไม่ต้องการความรู้ทางด้านเทคนิค และทักษะของลูกจ้าง แต่นายจ้างต้องการลูกจ้างที่มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์และความสามารถ

ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็ว ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงไม่ต้องจัดสอนด้านเทคนิคด้านหนึ่ง ด้านใดให้แก่เด็กมากนัก แต่ควรทำให้เด็กมีคุณสมบัติส่วนตัวที่ดี และเป็นผู้พร้อมที่จะเรียนรู้ของใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และ อาทร จันทวิมล (2531, หน้า 4) ได้กล่าวว่า สถานประกอบการต่าง ๆ หลายแห่งให้ความสนใจด้านคุณลักษณะของลูกจ้างว่าควรมีลักษณะดังนี้คือ บุคลิกภาพ ความขยันอดทน ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับแรก

4. **ด้านการควบคุมอารมณ์** ศรีนวล โกมลวนิช (2516, หน้า 240) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบการอาชีพที่ประสบความสำเร็จว่า นอกจากจะมีฝีมือดีแล้วต้องมีคุณสมบัติอย่างอื่นประกอบด้วย เช่น การตรงต่อเวลาและทำงานให้มีประสิทธิภาพ การเอาใจใส่กับสิ่งเล็กน้อย ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้บริการประทับใจกับความละเอียดถี่ถ้วน การสร้างความรู้สึที่ดีหรือรอยยิ้มที่ใจดี แก่ผู้พบเห็น สร้างบุคลิกภาพ ความมั่นใจ และคุณสมบัติต่าง ๆ พยายามควบคุมอารมณ์ให้เป็นปกติอยู่เสมอ คิดต่อหรือปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความฉลาดมีไหวพริบพร้อมที่จะรับฟังคำบ่นหรือคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ให้บริการ พยายามหาหนทางแก้ไขหรืออมชอมกันอย่างฉลาด ตั้งใจฟังผู้อื่นพูด ส่วนในด้านธุรกิจการผลิตนั้น

5. **ด้านคุณธรรมจริยธรรม** มีนักวิชาการ ได้อธิบายความหมายของคำว่า คุณธรรม ไว้หลายท่านที่น่าสนใจมีดังนี้

กูด (Good, 1973, p. 641) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรมไว้ ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ทำงานเคยชิน
2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม

เกี่ยวกับความประพฤติ ปฏิบัติ และศีลธรรม

กิริติ บุญเจือ (2519, หน้า 82) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ถูกต้อง ตรงข้ามกับกิเลส และ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2524, หน้า 10) กล่าวไว้คล้ายคลึงกันว่าคุณธรรม หมายถึง ความงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความนึกในจิตใจโดยมีเป้าหมายว่า การทำดีเป็นที่ยอมรับของสังคม และพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530, หน้า 116) ได้ให้คำนิยามคำว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนจริยธรรม คือ การประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม โดยถือปฏิบัติเป็นประจำและเป็นแบบอย่างที่ดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จริยธรรมและคุณธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่ได้แสดงออกแต่สิ่งที่ดีงาม ถือปฏิบัติเป็นประจำ ประสงค์ที่จะปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เช่น ความอดทน ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีน้ำใจ เจตคติที่ถูกต้อง ความเสียสละ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งหลักจริยธรรมและคุณธรรมนี้จะต้องประกอบกันทั้งความรู้สึทางจิตใจและการปฏิบัติทางกาย

กัญญา สาธร (2536, หน้า 352) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า คุณธรรมของผู้บริหารในสังคมไทยนั้น ควรมีดังนี้

1. มีพรหมวิหารสี่ คือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
2. มีความแน่นหนา ไม่หวั่นไหว รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
3. มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคแก่ทุกคน
4. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
5. อ่อนหวาน อ่อนน้อม สุภาพ
6. อดทนด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรของทุกคน
7. เป็นตัวอย่างที่ดีในทุกด้านของผู้เยาว์
8. ละเว้นจากการประพฤติชั่วซึ่งจะทำให้สังคมรังเกียจตามสภาพวัฒนธรรมไทย
9. ไม่ดูต่ำ ว่ากล่าวคำมั่วสวาทใด ๆ ต่อผู้ได้บังคับบัญชา ต่อหน้าคนอื่น
10. รู้จักถนอมน้ำใจ

ดังที่กล่าวมานั้น เป็นคุณธรรมของผู้บริหาร ส่วนคุณธรรมของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา

ควรมีคุณธรรมไม่แตกต่างไปจากคุณธรรมของผู้บริหาร ซึ่งเหมือนกับที่ รุ่งทิวา จักรกร (2526, หน้า 150) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจนั้นประกอบด้วย

1. ความยุติธรรม
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความจงรักภักดี
4. ความมีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม

นอกจากนี้ กนก จักรกร (2521, หน้า 5) ได้กล่าวเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรมไว้ดังนี้

1. ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายต่อคนและสัตว์
2. มีความเมตตากรุณา
3. ไม่เห็นแก่ได้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่า

ประโยชน์ส่วนตน

4. ไม่พูดปด ไม่ยุยงให้แตกร้าง ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเหลวไหล
5. มีความประพฤติดีในความสัมพันธ์ทางครอบครัวและทางเพศ
6. เว้นสิ่งเสพติด มีสติสัมปชัญญะ
7. มีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
8. มีความอดทน อดกลั้น
9. มีความกตัญญูกตเวที

10. มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำจิตใจให้ผ่องใส

11. ละชั่ว ประพฤติดี

12. เชื้อกฏแห่งกรรม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

การศึกษาคุณธรรมดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องมีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นคุณลักษณะประจำตัว เพราะคุณธรรมจริยธรรมจะมีผลต่ออาชีพการงาน ต่อตัวเองและสังคม ในปัจจุบันผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีจริยธรรมคุณธรรมควบคู่ไปด้วย และฝึกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ที่จะต้องมี ขาดไม่ได้ อันเป็นผลต่อความสำเร็จ ทั้งหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ คุณลักษณะด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ รักษาวินัย ของหน่วยงาน มีความอดทน เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบสูง มีความยุติธรรม มีน้ำใจ มีเหตุมีผลเป็นสังขธรรม สร้างสรรค์และรักษาสภาพแวดล้อมของหน่วยงานและสังคม

วิทยาลัยในกลุ่มสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ได้ศึกษาคุณลักษณะของลูกจ้าง บุคลากร จากการศึกษาคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ

10 ด้าน คือ

1. ความขยันหมั่นเพียรดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ต้องเป็นคนเอาใจจริงเอาใจในงาน ตั้งใจทำงานให้เสร็จโดยไม่ชักช้า ไม่ปล่อยเวลาให้สิ้นเปลืองไปโดยไม่ทำงานให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้อื่น หรือผู้บังคับบัญชา คอยติดตามหรือกระตุ้นเตือน อีกทั้งงานที่ปฏิบัติเป็นผลสำเร็จนั้น ต้องมีปริมาณมากเพียงพอ เป็นที่ยอมรับได้ตามมาตรฐานขององค์กรหรือเกินกว่านั้น การมาทำงาน ก็เป็นคนตรงต่อเวลาสม่ำเสมออีกด้วย

2. มีผลงานที่มีคุณภาพดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีไม่เพียงแต่จะมีความขยันหมั่นเพียร สามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ปริมาณตามมาตรฐานหรือเกินกว่านั้น งานที่พนักงานปฏิบัติได้ผลสำเร็จออกมาด้วยความรวดเร็ว นั้น ยังจะต้องมีคุณภาพ การพิจารณาเรื่องคุณภาพนั้นดูได้จากผลงานดี ย่อมพยายามไม่ให้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ไม่มีความสะเพร่าหรือเผลอเรอ และไม่จำเป็นจะต้องให้ผู้อื่น หรือผู้บังคับบัญชามาคอยตรวจสอบผลงาน

3. มีความรับผิดชอบเป็นที่ไว้วางใจได้ดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชาและต่อบริษัท ความรับผิดชอบนี้จะต้องรับผิดชอบต่อทั้งทางด้านการปฏิบัติงานและความประพฤติ พนักงานที่ดีย่อมสามารถรับผิดชอบงาน ในหน้าที่ของตนเองได้อย่างดี เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาว่าสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของ

คนที่ได้รับมอบหมายไปได้ผลคืออย่างเต็มที่ โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องวิตกกังวลหรือจะต้องติดตามตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบที่แสดงออกได้อีกหลายทาง ทางหนึ่งก็คือ เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นก็ยอมรับแต่โดยดี มีความยินดีและเต็มใจทำการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้น ให้ถูกต้องเสียโดยเร็ว โดยไม่ปิดความรับผิดชอบว่าไม่รู้ไม่เห็น หรือไม่โทษคนอื่นว่าเป็นผู้ทำ

4. มีความเข้าใจงานเป็นอย่างดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมมีความรู้ความเข้าใจงานในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของตนนั้นมีอะไรบ้างอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกด้าน จะต้องรู้ขั้นตอนและขอบเขตของการปฏิบัติเป็นอย่างดี และสามารถทำได้เป็นอย่างดีด้วยจะต้องรู้ว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับงานของใครบ้าง จะต้องประสานงานกับใคร ร่วมมือกับใคร รับงานมาจากใคร ทำเสร็จแล้วจะต้องส่งไปที่ไหน เพื่ออะไร งานเริ่มต้นจากที่ไหน แล้วจะไปเสร็จสิ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้ตรวจตรางาน จะต้องมีการประเมินค่าใด ในเวลาเท่าไร มีคุณภาพอย่างไร ทั้งนี้พนักงานที่ดีนั้น จะต้องเอาใจใส่ศึกษางานของตน ให้มีผู้แนะนำและอธิบายให้ว่างานของเราจะปฏิบัติงานได้ดี และถูกต้องได้อย่างไร

5. มีความสามารถในการเรียนรู้ ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้เสมอ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้ดีขึ้นเสมอ มีความสามารถเข้าใจรายละเอียดของงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้แนวความคิดและวิธีการใหม่ๆ ได้รวดเร็ว สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในงานหรือสภาพการทำงานได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว การที่สามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น พนักงานจะต้องมีความพยายามเอาใจใส่ หมั่นคิด หมั่นไตร่ตรอง เรื่องงานอยู่เสมอ พยายามฝึกฝนตนเองในการทำงานในส่วนที่ตนไม่รู้ ให้รู้และทำได้ ให้หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในงานและนอกงาน เป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ อยู่เสมอ เช่น มีข่าวสารที่ป้ายประกาศการเปลี่ยนแปลงในบริษัทหรือมีหนังสือ ข่าวสาร วารสาร ก็ต้องรีบอ่าน และทำความเข้าใจเช่นกัน

6. มีความคิดริเริ่ม ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพราะความคิดริเริ่มจะช่วยให้พนักงานมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ อยู่เสมอ พยายามที่จะสร้างสรรค์และคิดค้นหาวิธีการทำงานที่ดีขึ้น สะดวกขึ้น ประหยัดและปลอดภัยมากขึ้น พนักงานผู้มีความคิดริเริ่มจะสามารถตัดสินใจทำงานในสิ่งใดที่ควร ไม่ควร มีความกล้าและความมั่นใจที่จะทำและกล้าแสดงความคิดเห็นของตน ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น และผู้บังคับบัญชา พยายามปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ไม่เป็นผู้ที่อยู่นิ่งเฉย พยายามชวนชวนหาทางงานทำอยู่เสมอแทนที่จะนั่งอยู่เฉยๆ

7. มีคุณพินิจและสามัญสำนึกดีและผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีไหวพริบ มีความคิดอย่างเป็นเหตุผลและตัดสินใจอย่างเป็นเหตุผลอีกด้วย การมีคุณพินิจและสามัญสำนึกดีนี้ จะช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานของตนได้ดี ทั้งนี้จะช่วยให้การตัดสินใจในการปฏิบัติงานเป็นไป

อย่างสมเหตุสมผลและถูกต้อง คุณพินิจและสามัญสำนึกนี้ จะต้องอาศัยการคิด การไตร่ตรอง และทบทวนหาเหตุผลประกอบด้วย พิจารณาจากข้อมูลหลาย ๆ ด้าน มิใช่เพียงแต่คิดและอาศัยข้อมูลเพียงด้านเดียว บางครั้งจะต้องฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่นประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจของเราอีกด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คำว่ามนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของพนักงานที่จะเข้ากับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

8. ได้รับความชอบพอกจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ลูกค้า และคนอื่น ๆ มีความรู้จักกาลเทศะ ความควรไม่ควร มีความยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักรับอารมณ์เมื่อโกรธ มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ท่วงทำนองในการพูดการจา การวางตัวเหมาะสม ไม่ยกตนข่มท่านหรือพูดจาหยาบคายนเป็นที่ยำเกรงของคนอื่น สรุปพนักงานที่ดีนั้น จะต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

9. ให้ความร่วมมือดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องให้ความร่วมมือที่ดีกับผู้เกี่ยวข้อง ความร่วมมือนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานประจำวัน เพราะเราอยู่คนเดียวไม่ได้ เราต้องประสานงานกับคนอื่นอยู่เสมอ การทำงานของเราจะต้องได้รับความร่วมมือจากคนอื่น ถ้าเราไม่ให้ความร่วมมือกับเขาแล้ว เขาก็คงไม่อยากจะร่วมมือกับเราเป็นอย่างแน่ พนักงานที่ดีย่อมเล็งเห็นความสำคัญของการร่วมมือ และประสานงานกัน มีการทำงานเป็นทีม มีการพูดจาคุยกันปรึกษาหารือกันในการทำงาน ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน สื่อแห่งความเข้าใจก็คือ การสื่อข้อความ หรือการสื่อสาร พนักงานที่ดีจะสามารถให้หรือรับความร่วมมือที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดี

10. มีเจตคติที่ดีต่องานและองค์กร ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมต้องมีเจตคติที่ดีเสมอ ซึ่งจะต้องมีต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อลูกค้าและผู้อื่นตลอดทั่วทั้งองค์กร เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าคนเรามีเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่นต่องาน หรือองค์กรของตนเองแล้ว ย่อมไม่สามารถปฏิบัติงานให้ได้ดีได้ เพราะความร่วมมือจากคนอื่นจะไม่ดีเท่าที่ควร เข้ากับคนอื่นหรือทำงานร่วมกับคนอื่นไม่ได้ ไม่เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยขององค์กร การที่เราจะมีเจตคติที่ดีต่อองค์กร หรือต่องานของเราได้ เราต้องศึกษางานและองค์กรว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไร ถ้าหากทั้งสองอย่างตรงกันหรือใกล้เคียงกันแล้ว ก็จะทำให้เราสามารถปรับตัวของเราได้ ที่สำคัญคือเราจะต้องเข้าใจตัวเราเอง และพยายามปรับตนให้เข้ากับสังคมให้ได้ ถ้าหากว่าเรายังฟังประสงค์ที่จะทำงานร่วมกับองค์กรนั้นต่อไป

สรุปได้ว่านายจ้างส่วนใหญ่ต้องการลูกจ้างที่มีคุณสมบัติที่มีความขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต อดทน มั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดี และทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานมีคุณภาพ มีความผูกพัน และรับผิดชอบในงานและสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดต่อองค์กร

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ตำแหน่ง

เป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน เนื่องจากระดับการบริหารงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการ และภาระหน้าที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้บุคคลที่มีตำแหน่งต่างกัน จึงมีความคิดที่แตกต่างกัน

สถานภาพของผู้บริหารหรือผู้จัดการสถานประกอบการ มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจรับบุคคลเข้าทำงาน สถานภาพของผู้จัดการหรือผู้บริหารสถานประกอบการแตกต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันในการคัดเลือกคุณลักษณะแรงงาน ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2528, อ้างอิงจาก นเรศ สวัสดิ์, 2541, หน้า 65) กล่าวว่า ทีมงานจะมีประสิทธิภาพได้สูงนั้น ทุกคนในทีมงานจะต้องมีความคิด มีทัศนคติที่ดีจะช่วยให้สมาชิกเข้าใจตรงกันว่าการทำงานจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน นอกจากนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2536, หน้า 20) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเป็นแบบเฉพาะของตัวเอง มีการกระทำและความคิดต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป เพราะมีลักษณะนิสัยทำทางเขavnปัญญา ความสามารถ ทัศนคติ ความชอบพอ และมีสิ่งจูงใจที่แตกต่างกัน

ตัวแปรที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน สาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันแบ่งออกได้เป็น 2 สาเหตุคือ “พันธุกรรม” และ “สิ่งแวดล้อม” โดยในแต่ละสาเหตุมีประเด็นที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ ดังนี้

1. พันธุกรรม หมายถึง การถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ จากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลานทางยีน ประกอบด้วยลักษณะสำคัญคือ เชื้อชาติ เพศ อัตราความเจริญเติบโต ความบกพร่องทางร่างกาย หรือความสามารถพิเศษ ระดับสติปัญญา และเอกลักษณ์ของบุคคล
2. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพทางภูมิศาสตร์ ระบบสังคม สถานภาพ และบทบาทการอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจ อาหารการกิน การศึกษาเล่าเรียน และประสบการณ์เฉพาะบุคคล

จากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เช่น ผลการศึกษาวิจัยของบุคคลต่าง ๆ ต่อไปนี้

ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ (2529) วิจัยเรื่อง ความต้องการทางการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ศึกษานิเทศก์ที่มีวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ อายุ และพื้นที่การปฏิบัติงานต่างกัน มีความต้องการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และ พัฒนัสุดา สอนชื่อ (2531 อ้างอิงจาก ประภาศรี สุจันทร์บุตร, 2522, หน้า 5) วิจัยเรื่อง ความต้องการ

ทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ พบว่า ข้าราชการบำนาญที่มีเพศ อายุ วุฒิ ระดับต่างกัน มีความต้องการรับรู้ด้านสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

นอกจากนี้ คูเปอร์ และ คนอื่น ๆ (Cooper & Others, 1979, pp. 117-125) พบว่า คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุ เพศ ระดับของวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สเตียร์ (Steers, 1977, pp. 509-521) พบว่า อายุ และประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจน ไอแวนเซอร์วิช และ แมตเตอร์สัน (Ivancervich & Matterson, 1987, p. 372) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน คือ เพศ อายุ และสถานภาพ

ประเภทธุรกิจ

เป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ทำให้มีความแตกต่างกัน เนื่องจากสถานประกอบการแต่ละประเภท มีกระบวนการผลิต และระบบการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อความต้องการคุณลักษณะแรงงานที่แตกต่างกันด้วย

สถานประกอบการเอกชน มีความต้องการคุณลักษณะแรงงานที่เหมาะสมกับงานในบริษัท ห้างร้าน หรือโรงงานของตน โดยเน้นแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์และความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งประเทศไทย (2526, หน้า 15) ได้รวบรวมคุณสมบัติของแรงงานที่ผู้ประกอบการมีความต้องการ คือ มีความซื่อสัตย์ มีความขยันหมั่นเพียร ทำงานเสร็จรวดเร็ว มีความกระตือรือร้น ว่องไว มีความชำนาญงานฝีมือ มีความรับผิดชอบ พุดจาไพเราะ ความตั้งใจทำงาน รักงาน มีความตรงต่อเวลา มีความอดทน เป็นคนมีระเบียบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ ทำงานตามหน้าที่เอาใจใส่สิ่งเล็กๆ น้อย ๆ มีความตั้งใจต่อการทำงาน ทำงานเรียบร้อย รักสะอาด มนุษย์สัมพันธ์ ชอบงานบริการ เข้าใจลูกค้า ไม่ดื้อสุรา และไม่สูบบุหรี่ในขณะที่ทำงาน ร่างกายแข็งแรง มีประสบการณ์ในการทำงานหลายปี

จากทฤษฎีและผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว จะมีทั้งปัจจัยที่ได้รับมาโดยทางพันธุกรรม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น สถานภาพที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อความคิดเห็นในความต้องการคุณลักษณะแรงงาน ให้เหมาะสมกับสถานประกอบการของตนแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยการนำเอาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม “ตำแหน่ง” และ “ประเภทธุรกิจ” ว่ามีผลต่อความคิดเห็นของผู้บริหารของสถานประกอบการ ตามความต้องการแรงงานมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาอาชีพต่าง ๆ และตลาดแรงงาน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาอาชีพต่าง ๆ ไว้หลายท่าน ดังนี้

มังกร หริรักษ์ (2536, หน้า 2-3) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่สถานประกอบการในจังหวัดสมุทรปราการต้องการ ผลการวิจัยเพื่อพิจารณาและจัดอันดับว่าค่าเฉลี่ยของความต้องการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่าสถานประกอบการทั้ง 3 ขนาดมีความต้องการเรียงลำดับ 1 ถึง 5 ตรงกันคือ ลำดับที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ ลำดับที่ 2 ด้านความมีวินัยในตนเอง ลำดับที่ 3 ด้านความผูกพัน ลำดับที่ 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านที่ 5 ด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ และผลการเปรียบเทียบ พบว่าสถานประกอบการขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีความต้องการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ และความผูกพันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสถานประกอบการที่มีขนาดต่างกันย่อมมีความต้องการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้แล้ว มยุรี ชัยสวัสดิ์ (2538) ได้ทำการวิจัยถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทบริหารธุรกิจ ตามความต้องการของผู้บริหารและครู - อาจารย์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และครู - อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษากับเจ้าของหรือผู้จัดการสถานประกอบการ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อเรียงลำดับความต้องการคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการตรงกันทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ลำดับที่ 1 คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ลำดับที่ 2 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ลำดับที่ 3 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ และลำดับที่ 4 คุณลักษณะด้านวิชาการ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์รายชื่อในแต่ละด้านปรากฏผลการวิจัยดังนี้ ด้านวิชาการ พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ วิทยาลัยอาชีวศึกษากับเจ้าของหรือผู้จัดการสถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะด้านวิชาการตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการมากที่สุด ได้แก่ สามารถนำความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะที่ต้องการน้อยที่สุด การมีความรู้และลักษณะในการใช้ภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ด้านวิชาชีพ พบว่า ผู้บริหาร

และครู - อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีความต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และทักษะวิชาชีพ ในสายอาชีพของตนมากที่สุด ในขณะที่เจ้าของหรือ ผู้จัดสถานประกอบการต้องการให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วและถูกต้องมากที่สุด และลักษณะที่มีความต้องการน้อยที่สุดตรงกัน ได้แก่ สามารถทำงานเป็นกะได้ ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ผู้บริหารและครู - อาจารย์ วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีความต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีบุคลิกภาพแสดงออกเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงานและทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากที่สุด ส่วนเจ้าของหรือผู้จัดการสถานประกอบการมีความต้องการให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากที่สุด ในขณะที่ที่รักการกีฬาเป็นคุณลักษณะที่ต้องการน้อยที่สุด ตรงกันทั้ง 2 กลุ่ม ด้านจริยธรรม พบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา และเจ้าของหรือผู้ประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษามากที่สุดตรงกัน คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต และคุณลักษณะที่ต้องการน้อยตรงกัน คือ เสียดสละเพื่อผู้อื่น

อภินันท์ ไม้งาม (2541, หน้า 32) ได้ศึกษาคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี พบว่า ความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการโรงงานด้านคุณลักษณะของแรงงานในจังหวัดชลบุรี 8 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว ด้านทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านลักษณะเกี่ยวกับงาน ด้านวุฒิภาวะ ด้านสุขนิสัยและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความผูกพันและความรับผิดชอบในงาน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความผูกพันและความรับผิดชอบในงานเป็นอันดับที่ 1 อันดับที่ 2 ด้านสุขนิสัยและความปลอดภัยในการทำงาน อันดับสุดท้าย คือ ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว

ทวีชัย ขงทัสนีย์ (2544, หน้า 48) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม อันดับที่ 2 ด้านบุคลิกภาพ อันดับที่ 3 ด้านวิชาชีพ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านวิชาการ

รัชดา เลิศไพบุลย์สาคร (2544, หน้า 63) ได้ศึกษาความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ความต้องการคุณลักษณะของแรงงาน 8 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว ด้านทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านลักษณะเกี่ยวกับงาน ด้านวุฒิภาวะ ด้านสุขนิสัยและความปลอดภัยในงาน ด้านความผูกพันและความรับผิดชอบในงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ ด้านทักษะในการสื่อสาร มีความต้องการอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านสุขนิสัย

และความปลอดภัยในงาน ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว และผู้ประกอบการมีความต้องการแรงงานด้านทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจและด้านวุฒิภาวะ เป็นอันดับสุดท้าย

วิจิตร ศักดาเพชรศิริ (2544, หน้า 49) ได้ศึกษาความต้องการคุณลักษณะแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัดระยอง พบว่า ความต้องการคุณลักษณะแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัดระยอง ด้านคุณลักษณะทั่วไป 8 ด้าน คือ คุณลักษณะเฉพาะตัว ทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสาร คุณลักษณะเกี่ยวกับงาน วุฒิภาวะ สุขนิสัยและความปลอดภัยในงาน ความผูกพันและความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ราศิณี ช่วยพันธุ์ (2545, หน้า 61) ได้ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษาของบุคลากรในสถานประกอบการเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษา ด้านพุทธพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974, p. 145) ได้สรุปผลงานวิจัยต่าง ๆ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ลักษณะของหัวหน้างานหรือผู้บริหาร มีดังนี้

1. ลักษณะทางกาย เป็นผู้ที่แข็งแรง มีรูปร่างสง่างาม
2. ภูมิหลังทางสังคม เป็นผู้มีการศึกษาและสถานะทางสังคมดี
3. สถิติปัญญา มีสถิติปัญญาสูง มีการตัดสินใจดี และมีทักษะในการสื่อความหมายและการพูด

การพูด

4. บุคลิกภาพ เป็นผู้มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจริยธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง

5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ประารถนาที่จะรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งทำงาน

6. ลักษณะทางสังคม มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก และคนอื่น ๆ เข้าสังคมได้ดี

รูธ (Ruth, 1984, p. 3040-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้างที่เข้าห้องทดลองปฏิบัติงานเป็นประจำห้องปฏิบัติการและลูกจ้างที่จบการศึกษาจากอาชีวศึกษา และที่ผ่านการฝึกงานอาชีพมาแล้ว โดยศึกษาจากนายจ้างของลูกจ้างที่จบการศึกษาจากอาชีวศึกษา 121 คน และนายจ้างของลูกจ้างที่ทดลองปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ จำนวน 64 คน ผลปรากฏว่านายจ้างทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ต่อลูกจ้างทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนั้นยังพบว่า คุณสมบัติที่สำคัญของลูกจ้างตามการรับรู้ของนายจ้าง คือ 1) มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง 2) มีความรู้ด้านการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี 3) มีความรู้ด้านทฤษฎี

เกี่ยวกับงานเป็นอย่างดี 4) มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร 5) มีทักษะในการอ่านและตีความหมาย คำชี้แจงและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติ 6) มีทักษะในการคำนวณ 7) มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น 8) มีเจตคติที่ดีต่องานที่ตนปฏิบัติ

แมคโดกัลล์ และกิแอลโล (McDougall & Giallo, 1986) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ประเมินความต้องการของตลาดแรงงานของเมืองซานตาครูซรัฐแคลิฟอร์เนีย” การสำรวจในเดือนกันยายน 1986 โดยวิทยาลัยคาบริลโลแบบสอบถามจำนวน 428 ฉบับ ส่งไปยังผู้นำธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมด้านบริการและขายปลีกมุ่งหวังที่จะได้บุคคลที่มีประสบการณ์จำนวนมาก
- 2) โอกาสในการจ้างงานในสาขาบริการ, เสมียนและพนักงานในห้องทำงานมีมาก
- 3) การเปิดรับสมัครบุคคลทดแทนผู้เกษียณอายุไม่ถือว่าสำคัญ
- 4) ต้องการจำนวนพนักงานหญิงและชนกลุ่มน้อยมากในสาขาเฉพาะบางสาขาที่ได้รับการฝึกอบรมมา
- 5) ธุรกิจขนาดย่อมที่เปิดได้ประมาณ 6 ปี หรือมากกว่าในเมือง Santa Cruz ยังมีความต้องการกำลังคนที่ได้ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว
- 6) ธุรกิจดังกล่าวต้องการคนมาฝึกเพิ่มเติมในระยะสั้น
- 7) ผู้จ้างงานมีความพึงพอใจผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนรวมทั้งโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่

จอห์นสัน (Johnson, 1985) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการแรงงานของนักศึกษาในโรงงานธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตเมืองดีคัลบ์ ที่วิทยาลัยชุมชนตั้งอยู่ (DeKalb Community College) และโรงเรียนเทคนิค (DeKalb Area Technical School) โดยมีคณาจารย์จำนวน 40 คนสัมภาษณ์ผู้จ้างงานจำนวน 387 คนและนักศึกษา 512 คนตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับการวัดความตระหนักเกี่ยวกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) สาขาที่มีการจ้างงานในระยะ 5 ปี ได้แก่ เลขานุการ และเสมียน พนักงานจัดการและการขาย
- 2) รายวิชาที่ต้องการฝึกอบรมตามทักษะของผู้จ้างงานคือทักษะการติดต่อสื่อสาร การจัดการและนิเทศงาน
- 3) แหล่งที่นายจ้างแสวงหาการฝึกงาน ได้แก่ โรงเรียนอาชีวเทคนิค โปรแกรมภาคค่ำและวิทยาลัยในเวลาว่างงานหรือตอนเย็น
- 4) รายวิชาที่ต้องการฝึกโดยนักศึกษา คือ มนุษยศาสตร์ ธุรกิจ และสารสนเทศ
- 5) ประมาณร้อยละ 43 ของนักศึกษาชอบฝึกในตอนเย็นของวันเสาร์
- 6) นายจ้างต้องการศึกษาจากการโฆษณาจากหนังสือพิมพ์
- 7) ร้อยละ 74 ของนายจ้างต้องการให้มีการฝึกคนงานในโรงเรียนหรือวิทยาลัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าความต้องการคุณลักษณะแรงงานของสถานประกอบการต่างๆ จะเน้นคุณลักษณะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงาน โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับแรงงานที่มีปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนตัว เช่น ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์เป็นอันดับแรก ส่วนด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ เป็นอันดับรองลงมา ซึ่งสถานประกอบการส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในการใช้แรงงานออกจากงานเนื่องจากมีความบกพร่อง ฝ่าฝืนระเบียบวินัยข้อบังคับในการทำงาน ดังนั้น การศึกษาความต้องการ